

Буковинський Вісник

державної служби та
місцевого самоврядування

Офіційна хроніка

Державне управління

Місьцеве самоврядування

Наукова думка

Депутатська трибуна

Перепідготовка та
підвищення кваліфікації

Статистика, факти, події

№1/2013

Засновник

Чернівецький регіональний центр
перепідготовки та підвищення кваліфікації
працівників органів державної влади,
органів місцевого самоврядування,
державних підприємств,
установ та організацій

Свідоцтво про реєстрацію
ЧЦ № 302 від 25.10.2005

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

голова: ЯРМИСТИЙ М. В., директор Чернівецького
регіонального центру перепідготовки та підвищення
кваліфікації працівників органів державної влади, органів
місцевого самоврядування, державних підприємств,
установ та організацій;

заступник голови: ГАКМАН С.М., заступник директо-
ра-начальник науково-дослідного відділу Чернівецького
регіонального центру перепідготовки та підвищення
кваліфікації працівників органів державної влади, органів
місцевого самоврядування, державних підприємств,
установ та організацій;

відповідальний секретар: БАРАНЦЬКИЙ Ф.В., начальник
редакційно-видавничого відділу Чернівецького регіональ-
ного центру перепідготовки та підвищення кваліфікації
працівників органів державної влади, органів місцевого
самоврядування, державних підприємств, установ та
організацій;

члени редакційної колегії:

БУРКУТ І.Г., доцент кафедри політології та державного
управління Чернівецького національного університету ім.
Ю. Федьковича, кандидат історичних наук;

КРУГЛАШОВ А. М., професор, доктор політичних наук,
завідувач кафедри політології та державного управління
Чернівецького національного університету
ім. Ю. Федьковича;

ЛЕНЬКОВ М.І., т.в.о. начальника Управління державної
служби Голодержслужби України у Чернівецькій області;
МАКСИМЕЦЬ Д.С., директор видавництва «БукРек»,
заслужений журналіст України

СКАБ М. С., професор філологічного факультету Черні-
вецького національного університету ім. Ю. Федьковича;
УНГУРЯНУ В. М., начальник інформаційно-аналітичного
відділу Чернівецької обласної ради;

ФІСАНОВ В.П., завідувач кафедри міжнародної
інформації Чернівецького національного університету
ім. Ю. Федьковича, доктор історичних наук, професор;
ЧЕРНОВСЬКИЙ О. К., голова Апеляційного суду Черні-
вецької області.

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ:

58001, Чернівці,
вул. Червоноармійська, 5/52,
Тел/факс: (0372) 552903
E-Mail: buk-visnyk@email.ua

Редакція зберігає за собою право скорочувати й реда-
гувати подані текстові оригінали. Журнал може друку-
вати матеріали, не поділяючи думки автора. Статті не
рецензуються та не повертаються. За точність наведе-
них даних відповідають автори. Передрук матеріалів –
тільки з дозволу редакції. Періодичність виходу
журналу – 4 числа на рік

№ 1

січень-березень
2013 року

Офіційна хроніка

ЧЕРНІВЕЦЬКУ ОБЛАСТЬ ВПЕРШЕ ВІДВІДАЛА ДЕЛЕГАЦІЯ ВАРАЖДИНСЬКОЇ ЖУПАНІЇ РЕСПУБЛІКИ ХОРВАТІЯ	2
МИХАЙЛО ПАПІЄВ ЗУСТРІВСЯ ІЗ НАДЗВИЧАЙНИМ І ПОВНОВАЖНИМ ПОСЛОМ АВСТРИЙСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ В УКРАЇНІ ВОЛЬФ ДІТРИХОМ ХАЙМОМ	3
МІНІСТР ОБОРОНИ УКРАЇНИ ПАВЛО ЛЕБЕДЕВ З РОБОЧОЮ ПОЇЗДКОЮ ВІДВІДАВ ЧЕРНІВЕЦЬКУ ОБЛАСТЬ	4

Державне управління

Г. НІКІТОВИЧ Соціально-економічне становище Новоселицького району за січень–квітень 2013 року	5
В. КРИШМАРУ ПРО ВИКОНАННЯ ПРОГРАМИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗ- ВИТКУ РАЙОНУ ЗА 2012 РІК	7
В. ГОРДЕЙ ПІДСУМОВАНО СТАН СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ЗА І КВАРТАЛ 2013 РОКУ	9
Т. ДЖУРАВЕЦЬ ПІДСУМКИ РОБОТИ ПЕНСІЙНОГО ФОНДУ ЗА 2012 РІК	11
Н. КАЗИМИР КРИМІНАЛЬНА ЮСТИЦІЯ ЩОДО НЕПОВНОЛІТНІХ	14
О. ЛЕЛЮК Туризм і екологія: взаємозв'язок та взаємодія	18

Місьцеве самоврядування

М. Гайничеру ЗА ПІДСУМКАМИ 14-Ї ТА 15-Ї СЕСІЙ ОБЛАСНОЇ РАДИ	21
М. ЛЕВАНІНА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНЕ СТАНОВИЩЕ ЗАСТАВНІВСЬКОГО РАЙОНУ ЗА СІЧЕНЬ-КВІТЕНЬ 2013 РОКУ	22
ВІДБУЛОСЬ ЗАСІДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ АСОЦІАЦІЇ РАЙОННИХ ТА ОБЛАСНИХ РАД	26
Ю. Бурегу РОБОТА САДГРСЬКОЇ РАЙОННОЇ РАДИ В М. ЧЕРНІВЦІ У 2012 РОЦІ	27

Європейська інтеграція

Л. ДОНСЬКІС РОСІЇ ТРЕБА УСВІДОМИТИ, ЩО УКРАЇНА НЕ Є ІНСТРУМЕНТОМ ВІДРОДЖЕННЯ ІМПЕРІЇ	31
---	----

Наукова думка

І. Буркут Історія без дипломатії	33
І. ПІДДУБНИЙ РОСІЙСЬКЕ ЦИВІЛЬНЕ УПРАВЛІННЯ БУКОВИНОЮ В ПЕРІОД ПЕРШОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ (1914 – 1917 РР.)	35
М. ЗАЯЧУК До питання формування «кластерів» - центрів регіонального розвитку	40

Перепідготовка та підвищення кваліфікації

В. Бойко Реформування державної служби України й очікувані зміни у сфері освіти: небез- пеки та ризики для закладів післядипломної освіти	48
Підсумки роботи Чернівецького регіонального центру перепідготовки та підвищення кваліфікації за І квартал 2013 року	51

М.Ярмистий Кваліфікаційні вимоги до виборних посад органів місцевого самоврядування	52
--	----

Статистика, факти, події

ЦЬОГОРІЧ В ОБЛАСТІ ЗРОСТУТЬ ОБСЯГИ ПРОМИСЛОВОГО ВИРОБНИЦТВА	3
ЗА І КВАРТАЛ 2013 РОКУ ДО МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ ОБЛАСТІ НАДІЙШЛО МАЙЖЕ НА 30 МЛН. ГРИВЕНЬ БІЛЬШЕ ПОРІВНЯНО З АНАЛОГІЧНИМ ПЕРІОДОМ МИНУЛО- ГО РОКУ	6
ПОНАД 84 МЛН. ГРИВЕНЬ ОТРИМАНО З ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ НА ВИПЛАТУ ЖИТЕЛЯМ ОБЛАСТІ СОЦІАЛЬНИХ ДОПОМОГ	13
НА БУКОВИНІ ВИЗНАЧЕНО ПЕРЕМОЖЦІВ КОНКУРСУ «КНИГА РОКУ» ЗА 2012 РІК	20
М. Папієв ПИТАННЯ РЕФОРМУВАННЯ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ СЬОГОДНІ Є ОДНИМ З НАЙВАЖЛИВІШИХ ДЛЯ ДЕРЖАВИ, ...	25
БУКОВИНА ПРЕДСТАВИЛА СВІЙ ТУРИСТИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ НА ХІХ МІЖНАРОДНІЙ ВИСТАВЦІ UTTT 2013 «УКРАЇНА – ПОДОРОЖІ ТА ТУРИЗМ»	30

ЧЕРНІВЕЦЬКУ ОБЛАСТЬ ВПЕРШЕ ВІДВІДАЛА ДЕЛЕГАЦІЯ ВАРАЖДИНСЬКОЇ ЖУПАНІЇ РЕСПУБЛІКИ ХОРВАТІЯ

14 березня голова обласної державної адміністрації Михайло Папієв зустрівся із делегацією Вараждинської жупанії Республіки Хорватія на чолі з жупаном регіону Предрагом Штромамом. Основна мета візиту – налагодження партнерського співробітництва. «Я переконаний, що історичні зв'язки, близькість менталітетів, традицій, загальні культурні схожості слов'янських народів і держав створюють передумови для постійного поглиблення взаємної довіри та налагодження нових зв'язків в умовах реалій сучасного світу», - зауважив на початку зустрічі керівник виконавчої влади краю Михайло Папієв.

Голова обласної державної адміністрації додав, що Буковина є транзитним, туристично-рекреаційним й аграрно-промисловим регіоном. «Відтак для нас головною метою міжнародних зв'язків є ефективне використання цих переваг географічного розташування Буковини у поєднанні зі споконвічними традиціями толерантності. І усе це ми прагнемо зробити задля покращення добробуту буковинців», - зазначив далі Михайло Папієв. За його словами, область зацікавлена у налагодженні співпраці з Вараж-

динською жупанією, зокрема, в гуманітарній та економічній сферах. І тому під час перебування міжнародної делегації передбачено відвідання нею Чернівецької торгово-промислової палати, Чернівецького національного університету ім. Ю.Федьковича, а також одного з районів області, що дасть можливість розглянути та проаналізувати з профільними фахівцями найрізноманітніші аспекти майбутнього співробітництва.

«Буковина – перевіреним часом надійний партнер, де влада готова сприяти бізнесу, а громада здатна втілювати в життя цікаві та потужні проекти. Кожен, хто прийде на Буковину, знайде для себе гідне місце, адже наш край – це гостинна і благодатна земля, край, де варто жити», - підсумував наприкінці зустрічі голова облдержадміністрації.

Предраг Штромам розповів про економічну, соціальну та гуманітарну складову розвитку Вараждинської жупанії та задекларував готовність регіону Хорватії до тісної і плідної партнерської співпраці з Чернівецькою областю.

прес-служба ОДА

МИХАЙЛО ПАПІЄВ ЗУСТРІВСЯ ІЗ НАДЗВИЧАЙНИМ І ПОВНОВАЖНИМ ПОСЛОМ АВСТРІЙСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ В УКРАЇНІ ВОЛЬФ ДІТРИХОМ ХАЙМОМ

сулом Австрійської Республіки пана Сергія Осачука. Також, зокрема, йшлося про підписання оновленої Угоди про співпрацю між Федеральною землею Каринтія (Австрія) та Чернівецькою областю, а також Михайло Папієв та Вольф Дітріх Хайм обговорили організацію «Буковинського Діалогу-2013» у Сучаві, проект реставрації бейткадішима (будинку заупокійних молитов) на єврейському кладовищі міста Чернівців та проведення міжнародного Шумпетерівського економічного форуму у 2014 році.

4 березня в Чернівецькій області з коротким візитом перебував Надзвичайний і Повноважний Посол Австрійської Республіки в Україні Вольф Дітріх Хайм. Під час його перебування у крайовій столиці з ним зустрівся голова обласної державної адміністрації Михайло Папієв у форматі ділового сніданку.

Відтак, голова обласної державної адміністрації Михайло Папієв та Надзвичайний і Повноважний Посол Австрійської Республіки в Україні Вольф Дітріх Хайм підтвердили взаємну зацікавленість у спільних проєктах та готовність до подальшої співпраці.

прес-служба ОДА

Під час зустрічі були опрацьовані питання щодо заснування у місті Чернівцях Почесного консульства Австрії та призначення Почесним кон-

СТАТИСТИКА, ФАКТИ, ПОДІЇ

ЦЬОГОРІЧ В ОБЛАСТІ ЗРОСТУТЬ ОБСЯГИ ПРОМИСЛОВОГО ВИРОБНИЦТВА

У 2013 році прогнозується нарощування обсягів промислового виробництва та зростання індексу промислового виробництва на 5,4%. Про це повідомив під час нинішньої апаратної наради директор департаменту економічного розвитку і торгівлі обласної державної адміністрації Ігор Сідляр.

«Таке зростання відбудеться, за нашими підрахунками, завдяки збільшенню виробництва електроенергії Дністровською ГАЕС, а також зростанню виробництва продукції харчової промисловості, зокрема, олії та тваринних жирів, збільшенню обсягів перероблення та консервування риби, овочів і фруктів, виробництва м'яса та м'ясних продуктів, продуктів борошномельно-

круп'яної промисловості», – інформував посадовець.

Крім того, за словами Ігоря Сідляра, прогнозується нарощування обсягів промислового виробництва за рахунок зростання виробництва текстильної продукції та одягу, хімічних речовин і хімічної продукції, продукції машинобудування, деревообробної промисловості, відновлення у квітні поточного року виробництва металеві тари на виробничих потужностях підприємства «Арго».

прес-служба ОДА

МІНІСТР ОБОРОНИ УКРАЇНИ ПАВЛО ЛЕБЕДЄВ З РОБОЧОЮ ПОЇЗДКОЮ ВІДВІДАВ ЧЕРНІВЕЦЬКУ ОБЛАСТЬ

Лебедева був район розгортання командного пункту 300-го окремого механізованого полку.

Головний інспектор Міністерства оборони України Валерій Фролов зазначив, що відповідно до плану і завдань, які визначив Павло Лебедев, головна інспекція оборонного відомства протягом лютого-березня проводить комплекс заходів щодо визначення стану техніки та озброєння у військах. «Є багато питань, які стосуються застарілої техніки. Але наша головна мета – сформулювати ці проблеми та окреслити шляхи їх вирішення», - зауважив Валерій Фролов. За його словами, вже прийнятий цілий комплекс заходів щодо відновлення техніки та визначені перспективні завдання для ремонтних підрозділів.

21 березня Міністр оборони України Павло Лебедев з робочою поїздкою відвідав Чернівецьку область. Керівник оборонного відомства розпочав роботу на Буковині з візиту до 300-го окремого механізованого полку 13-го армійського корпусу Сухопутних військ. Так, Павло Лебедев, Головний інспектор Міністерства оборони України Валерій Фролов, супроводжуючі генерали та офіцери відвідали навчальні класи військової кафедри, що знаходяться на території полку, казармені приміщення та солдатську їдальню.

У парку бойової техніки Міністр оборони України спілкувався з командирами підрозділів, які доповідали про наявні зразки техніки, озброєння, їх стан, недоліки та шляхи їх усунення. Наступним місцем перебування Павла

Окрім цього, під час зустрічі Міністра оборони України Павла Лебедева із керівництвом облдержадміністрації було обговорено питання принципів взаємодії обласної виконавчої влади і оборонного відомства. Також Павло Лебедев відвідав Чернівецький військовий госпіталь, оглянув територію медичного закладу та поспілкувався із пацієнтами. «Найважливіше, що спілкуючись із ветеранами, я чув багато приємних слів на адресу лікарів та медичного персоналу госпіталю. Гадаю, це і є найвищою оцінкою їх фахової роботи», - підсумував Павло Лебедев.

прес-служба ОДА

Георгій НІКІТОВИЧ,

голова Новоселицької районної державної адміністрації

Соціально-економічне становище Новоселицького району за січень–квітень 2013 року

Сільське господарство

Станом на 3 травня п.р. сільськогосподарськими підприємствами (крім малих) посіяно всього 5715 га, в т.ч. по яровому клину 5571 га (87,0% до 03.05.2012р.), по загиблих озимих та багаторічних травах – 144 га.

Ярих зернових та зернобобових культур (без кукурудзи) посіяно 514 га (на 26,7% менше, ніж на 3 травня 2012р.). з них ячменю ярого – 504 га.

Кукурудзою на зерно засіяно 1723 га, що на 2,5% більше, ніж 3 травня минулого року.

Соняшником на зерно засіяно 1226 га (у 2,1 р.б.). Картоплі та овочів відкритого ґрунту посаджено 15 га та 11 га відповідно.

У сільськогосподарських підприємствах (крім малих) загинуло 144 га озимих на зерно та зелений корм, що становить 2,5% від посіяних площ. З них на зерно – 100 га або 2,1% від посіяного.

На 1 травня 2013р. в районі було в наявності 3046 голів великої рогатої худоби (з яких 1101 – корова), 33634 голови свиней, 3959 голів овець та кіз і 32889 голів птиці. Порівняно з 1 травнем 2012р. в сільськогосподарських підприємствах району відбулось зменшення поголів'я великої рогатої худоби на 16,2%, поголів'я корів на 2,1% поголів'я овець та кіз на 18,1%, та поголів'я птиці всіх видів на 89,2%. Збільшилось поголів'я свиней на 10,2%.

За січень–квітень агропідприємствами району (без врахування малих) реалізовано власно виробленої сільськогосподарської продукції на 72100,6 тис. грн., що на 26,0% більше, ніж за від-

повідний період минулого року.

Будівельна діяльність

За січень–квітень п.р. підприємствами району виконано будівельних робіт на суму 533 тис.грн.

Транспорт

За січень–квітень п.р. автомобільним транспортом перевезено (з урахуванням перевезень фізичними особами–підприємцями) 16,6 тис.т вантажів, виконано вантажооборот у обсязі 14,9 млн.ткм. У порівнянні з січнем–квітнем 2012р. обсяг перевезених вантажів зменшився на 24,9%, вантажооборот – на 15,1%.

Пасажирським транспортом (автомобільним) за січень–квітень п.р. перевезено 1074,9 тис. пасажирів, виконано пасажирооборот у обсязі 28,3 млн.пас.км. У порівнянні з січнем–квітнем 2012р. ці показники зменшились на 23,2% та на 19,9% відповідно.

Нефінансові послуги

У січні-березні п.р. у сфері нефінансових послуг були задіяні 20 підприємств–юридичних осіб та відокремлених структурних підрозділів з госпрозрахунковою формою фінансування.

Ними одержано доходу від їх реалізації (у ринкових цінах) на суму 2969,7 тис. грн.

Торгівля та ресторанне господарство

Оборот роздрібної торгівлі (до якого включено роздрібний товарооборот підприємств, які здійснюють діяльність із роздрібної торгівлі, розрахункові дані щодо обсягів продажу товарів на ринках та фізичними особами–підприємцями)

за 2012 р. становив 354896,6 тис.грн., або у порівнянних цінах на 1,9% менше ніж за 2011р.

Обсяг ресторанного господарства (з урахуванням обороту фізичних підприємців) за 2012р. у порівнянні з 2011р. зменшився на 57,6% і становив 1828,0 тис.грн.

Доходи населення

Станом на 1 квітня 2013р. заборгованість із виплати заробітної плати відсутня.

Засічень–березень п.р. субсидії для відшкодування витрат на оплату житлово–комунальних послуг призначено 21 сім'ї, що становить 10,9% від загальної кількості сімей, які за ними звернулись, на загальну суму 1,8 тис.грн.

Засічень–березень п.р. субсидії для відшкодування витрат на придбання скрапленого га-зу, твердого та рідкого пічного побутового палива не призначалися.

За січень–березень п.р. населенню району було нараховано до сплати за житло та комунальні послуги 17972,6 тис.грн. Фактично сплачено, (без

сум, нарахованих відділами субсидій) 16512,1 тис. грн., що становило 91,9% до сум нарахувань.

Заборгованість населення району з платежів за житлово-комунальні послуги станом на 1 квітня 2013р. становила 8421,1 тис.грн.

Ринок праці

На кінець квітня п.р. на обліку в державній службі зайнятості загалом перебувало 537 безробітних громадян, що на 11,1% менше, ніж на кінець березня п.р. Допомогу по безробіттю отримували 77,5% осіб, які мали статус безробітного. Серед безробітних жінки та молодь у віці до 35 років склали по 39,1%.

Середня тривалість зареєстрованого безробіття на 1 квітня п.р. становила 4 місяця.

Демографічна ситуація

Чисельність населення району у січні-березні п.р. скоротилась на 128 осіб і на 1 квітня п.р., за оцінкою, проживало 79590 осіб. У загальному зменшенні населення частка природного скорочення становила 40,6% (52 особи), а міграційного – 59,4 % (76 осіб).

СТАТИСТИКА, ФАКТИ, ПОДІЇ

ЗА І КВАРТАЛ 2013 РОКУ ДО МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ ОБЛАСТІ НАДІЙШЛО МАЙЖЕ НА 30 МЛН. ГРИВЕНЬ БІЛЬШЕ ПОРІВНЯНО З АНАЛОГІЧНИМ ПЕРІОДОМ МИНУЛОГО РОКУ

Як інформує головне фінансове управління облдержадміністрації, під головуванням заступника голови – начальника головного фінансового управління обласної державної адміністрації Кирила Крищенка відбулося засідання колегії структурного підрозділу, на якому йшлося про виконання місцевих бюджетів краю за I квартал 2013 року та забезпечення їх виконання у поточному році.

В ході колегії було відмічено, що до місцевих бюджетів області упродовж I кварталу цього року надійшло доходів, без врахування міжбюджетних трансфертів, у сумі 274 млн. гривень, що на 22,8 млн. гривень більше, ніж за аналогічний період 2012 року. У 279 із 286 місцевих бюджетів області забезпечено виконання планових показників за доходами загального фонду.

Упродовж I кварталу 2013 року обсяг видатків місцевих бюджетів області в порівнянні з відповідним періодом минулого року збільшився на 84,1 млн. гривень. Забезпечено своєчасну виплату заробітної плати працівникам бюджетної сфери відповідно до діючого законодавства з оплати праці.

Віктор КРИШМАРУ,

голова Герцаївської районної державної адміністрації

ПРО ВИКОНАННЯ ПРОГРАМИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РАЙОНУ ЗА 2012 РІК

Голова районної державної адміністрації Віктор Кришмару поінформував учасників засідання 14 сесії районної ради VI скликання про виконання делегованих повноважень та Програми соціально-економічного та культурного розвитку Герцаївського району за 2012 рік.

У своєму виступі голова, зокрема, зазначив, що упродовж 2012 року районною державною адміністрацією здійснювалася послідовна політика щодо виконання завдань Президента України, Кабінету міністрів України, виконання делегованих повноважень та Програми соціально-економічного та культурного розвитку Герцаївського району за 2012 рік із забезпечення економічного зростання та поліпшення життєвого рівня населення. Основні показники роботи господарського комплексу району у 2012 році свідчать про збереження позитивних тенденцій економічного та соціального розвитку. До загального і спеціального фондів місцевих бюджетів району за 2012 рік надійшло (без урахування трансфертів та коштів, що передаються із загального фонду до спеціального фонду бюджету розвитку) 13952,2 тис.грн., що становить 102,0 % до уточненого плану на 2012 рік. За 2012 рік збільшені надходження до місцевих бюджетів проти 2011 року на загальну суму 984,5 тис.грн, що складає 107,6%. Загалом, надходження за 2012 рік до загального фонду місцевих бюджетів району збільшились у порівнянні з 2011 роком на 1459,8 тис.грн., або 115,6%. Затверджений план доходів загального фонду за 2012 рік виконано по 12 місцевих бюджетах із 15.

Протягом січня-грудня 2012 року промисловим комплексом вироблено товарної продукції в порівняльних цінах на суму 247,5 млн. грн., що складає 108,1% в порівнянні з відповідним періодом 2011 року. За січень-грудень 2012 р. підприємствами району було реалізовано промислової продукції на суму 248602,3 тис. грн., що складає 108,5% в порівнянні з 2011 роком. Транспортними підприємствами району за січень-грудень 2012 року перевезено 1255,2 тис. пасажирів, що на 37,0% більше, ніж за 2011 р., обсяг пасажирообороту збільшився в 1,5 рази і становив 31,1 млн. пас. км. Підприємствами автомобільного транспорту перевезено 20,6 тис.т вантажів, що на 6,7%, більше в порівнянні з 2011р. Також в районі функціонують 7 шкільних автобусів, які здійснюють перевезення 782 учнів та 58 педагогічних працівників до навчальних закладів.

Протягом 2012 року здано в експлуатацію 12650 кв.м., що складає 301 % в порівнянні з попереднім роком, 65 одиниць індивідуального житлового будівництва та 3400 кв.м. комерційних будівель (в основному в сфері ресторанного господарства та обслуговування населення). Також у звітному році було розпочато будівництво добудови спортивної зали, класних приміщень, їдальні до Тернавської ЗОШ I-III ступенів; проведено капітальний ремонт та модернізацію приміщення районного управління праці та соціального захисту населення; продовжувалося будівництво Герцаївського центру зайнятості, введено в експлуатацію розподільчий газопровід середнього тиску в селі Остриця.

Значна увага впродовж звітного року приділялась ремонту та утриманню доріг комунальної власності та державного значення.

Протягом 2012 р. проведені експлуатаційне утримання доріг державного значення на загальну суму 1011,0 тис.грн. та проведені ремонтні роботи комунального значення (59 вулиць) в усіх населених пунктах району загальною протяжністю 33,8 км. на суму 2 млн. 163 тис. грн.

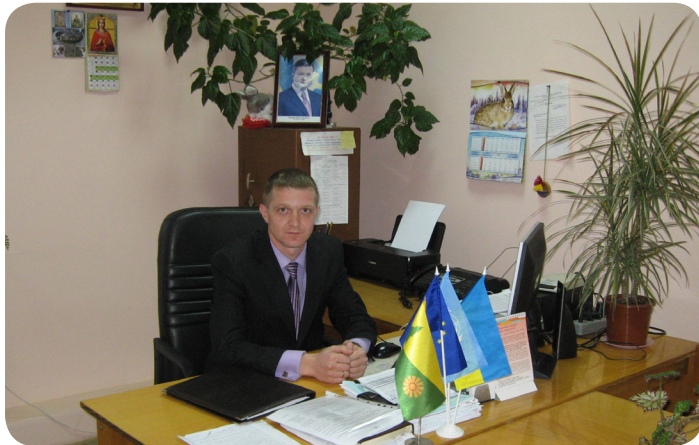
В районі напрацьовано методи ефективної взаємодії органів районної влади та РЕМ щодо покращання якості послуг з енергопостачання, зокрема успішно реалізується Програма розвитку та реконструкції електричних мереж. Згідно цієї Програми в 2012 році в електричну мережу району було інвестовано 5 037,62 тис. грн..

Активно практикується в районі залучення коштів та місцевих громад на будівництво та реконструкцію соціально важливих об'єктів у населених пунктах району. В 2012 році профінансовано 11 природоохоронних заходів з обласного фонду охорони навколишнього природного середовища на загальну суму 190,00 тис. грн. З метою активізації зовнішньоекономічної діяльності продовжується робота щодо участі в інвестиційних проектах в рамках спільної операційної програми „Румунія–Україна–Республіка Молдова 2007-2013”. Відділ культури, національностей та релігій районної державної адміністрації взяв участь в обласному проекті «Відновлення та розвиток культурно-туристичних об'єктів у транскордонному регіоні Чернівці–Сірет–Єдинець». За умовами проекту планується здійснити реконструкцію районного будинку дозвілля для дітей та молоді м. Герца. Дольова частка ремонту будинку культури з проекту складає 275 тис. євро. В 2012 році згідно угоди про співпрацю між ПРООНом, райдержадміністрацією та районною радою продовжувалася робота щодо втілення та реалізації II фази проекту «Місцевий розвиток орієнтований на громаду», що фінансується Європейським Союзом в Україні.

За січень-грудень 2012 року сільсько-господарськими підприємствами вироблено 169 тонн м'яса та 386 тонн молока. Порівняно з ми-

нулим роком виробництво молока збільшилося на 12,3% , виробництво м'яса зменшилося на 29,1%. Чисельність великої рогатої худоби на 01.01.2013 року склала 899 голів, що становить (99%) в порівнянні на 01.01.2012 року. За 2012 рік рух робочої сили через службу зайнятості склав 1546 незайнятих громадян. За звітний період було створено 269 робочих місць, що складає 101,5 % від запланованого; працевлаштовані на вільні робочі місця - 502 чол. В середньому, зареєстрований рівень безробіття по району на 01.01.2013 року складає 3,2%.

В районі збережено мережу закладів культури. Функціонують 23 клубні заклади, 25 бібліотек та 3 мистецьки школи. На фінансування галузі культури району за 2012 рік затверджено 4561,9 тис. грн., що становить 125% від 2011 року. Протягом 2012 року на проведення ремонтних робіт було використано 115,1 тис. грн. та на покращення матеріально-технічної бази - 21,70 тис.грн. На території району функціонують: Герцаївська центральна районна лікарня на 116 ліжок з поліклінікою на 90 відвідувань в день, Байраківська дільнична лікарня на 9 ліжок з поліклінікою на 25 відвідувань в день; 6 сільських лікарських амбулаторій та 11 ФАПів. Загалом в медичних установах району на кінець звітного періоду працювало 423 чол., які обіймають 427,0 посад. На 2012 рік фінансування закладів охорони здоров'я району склало 16863,6 тис.грн., що на 18,8% більше фактичного бюджету за 2011 рік. З них профінансовано за звітний період 99,3% від суми річних призначень. Вживаються заходи щодо безкоштовного забезпечення медикаментами соціально незахищених верств населення та Чорнобильці. Так. Протягом звітного періоду безкоштовні медикаменти отримали 1942 хворих на суму 326,3 тис.грн. У 2013 році зусилля районної державної адміністрації будуть спрямовані на покращення показників соціально-економічного розвитку. Зокрема, це - продовження газифікації району, яка дасть можливість вирішити питання з паливом для суб'єктів підприємницької діяльності та населення району, активізувати розвиток малого та середнього бізнесу.

Василь ГОРДЕЙ,

*начальник управління економіки
Путильської районної державної
адміністрації*

ПІДСУМОВАНО СТАН СОЦІАЛЬНО- ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТ- КУ ЗА І КВАРТАЛ 2013 РОКУ

Протягом першого кварталу 2013 року забезпечено зростання виробництва промислової продукції. За звітний період промисловими підприємствами основного кола звітуючих реалізовано промислової продукції на суму 3541,7 тис. грн., що на 324,3 тис. грн., або на 8,4% менше ніж за відповідний період 2012 року. Основною причиною зменшення реалізації продукції є відсутність ринків збуту готової продукції на внутрішніх та зовнішніх ринках.

За перший квартал 2013 року від рубок головного користування заготовлено 14,3 тис. м³ ліквідної деревини, з них 10,3 тис. м³ ділової деревини та 4,0 тис. м³ дров. Крім рубок головного користування ДП «Путильським лісгоспом» та Карпатським ДСЛ АПК заготовлено від рубок догляду за лісом та вибірково санітарними рубками 9,4 тис. м³ деревини з них 4,8 тис. м³ ділової деревини та 4,6 тис. м³ дров.

Із загальної кількості заготовленої деревини підприємствами району реалізовано в круглому виді 31,6 тис. м³ пущено в переробку 7,3 тис. м³.

Сільськогосподарськими підприємствами району основного кола звітуючих реалізовано на забій худоби (в живій вазі) – 374 ц м'яса, вироблено молока коров'ячого – 1584 ц. В сільгосп підприємствах налічується 128 голів великої рогатої худоби, з них корів – 50 голів, овець – 463 голів, свиней – 32 голів, коней – 85 голів. В особистих селянських господарствах кількість ВРХ становить 11553

голови, з них корів 6049 голів, овець, кіз – 5356 голів, свиней – 3756 голів, птиці 34029 голів. На виконання постанови Кабінету Міністрів України щодо виплати спеціальної бюджетної дотації фізичним особам за утримання та збереження молодняка великої рогатої худоби подали документи на отримання дотації 291 фізична особа, на 673 голви молодняка ВРХ на загальну суму 333,5 тис. грн..

За перший квартал 2013 року до бюджету Пенсійного фонду району надійшло 9049,7 тис. грн., що на 31,1 тис. грн.. або на 0,4% більше до запланованого завдання та на 58,6 тис. грн., або на 0,7% більше до відповідного періоду 2012 року, що свідчить про позитивну тенденцію до зростання темпів приросту власних надходжень.

Загальний борг платників до Пенсійного фонду України за всіма складовими заборгованості станом на 01.04.2013 року склав 87,1 тис. грн., з них юридичні особи заборгували 1,2 тис. грн. та 85,9 тис. грн.. фізичні особи спрощеної системи оподаткування.

За I квартал 2013 року до місцевих бюджетів мобілізовано податків, зборів та інших обов'язкових платежів, що справляються на території району в сумі 4760,6 тис. грн. у порівнянні з минулим роком надходження збільшились на 471,5 тис. грн., або на 11,0 %.

Податковий борг станом на 01.01.2013 року склав

36,1 тис.грн. у порівнянні з початком року борг зріс на 14,6 тис.грн. або на 41,2%.

На будівництво, реконструкцію, ремонт та утримання вулиць і доріг комунальної власності району на 2013 рік за рахунок субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам Путильському району передбачено 685,4 тис. грн. Дані кошти буде використано для поточного та комунального ремонту вулиць і доріг комунальної власності селища та сіл району. Також за рахунок коштів відповідної субвенції фінансування, яких здійснюється з обласного бюджету для району передбачено 1060,3 тис.грн. За дані кошти буде проведено капітальний ремонт вул.Ковпакова в селищі Путила, де буде освоєно 721,0 тис. грн. та 339,3 тис. грн. - на поточний ремонт комунальних доріг району.

В районі продовжується реалізація другої фази проекту ПРОООН «Місцевий розвиток орієнтований на громаду». Наразі очікується другий транш коштів проекту.

Підготовлено та подано на конкурсний відбір інвестиційних програм (проектів), які можуть реалізовуватись за рахунок коштів державного фонду регіонального розвитку пакет документів по трьох об'єктах, а саме: реконструкції водогону селища Путила, реконструкції очисних споруд селища Путила та будівництво ФАПу в с. Гробище Киселицької сільської ради. У разі позитивної оцінки конкурсної комісії вказані проекти будуть фінансуватись вже в 2014 році.

Обсяг перевезених вантажів у порівнянні з січнем-березням 2012 року зменшився на 38,1%, вантажооборот зменшився на 62,8%. Пасажирським транспортом (з урахуванням перевезень підприємцями-фізичними особами) перевезено 2012,8 тис. пасажирів, що більше січня-березня 2012 року на 0,7%. Пасажирооборот становив 30,0 млн.пас.км, що більше на 2,8%.

Протягом звітного періоду проведено державну реєстрацію 11 юридичних осіб та 28 підприємців-фізичних осіб, скасовано за цей же період державну реєстрацію 7 юридичних осіб та 53 підприємців-фізичних осіб.

За січень-березень поточного року підприємствами виконано будівельних робіт на суму 207,7 тис. грн., що на 116,7 тис. грн. або у 2,3 рази більше порівняно з аналогічним періодом 2012 року. За перший квартал 2013 року забудовниками введено в експлуатацію 1046 м² житла.. Порівняно з січнем - березнем 2012 року обсяги введеного в експлуатацію житла зменшились на 597 м² або на 37%.

Станом на 01.04.2013 року відсоток оплати за спожиту електроенергію населенням, підприємствами, установами, організаціями всіх форм господарювання становив 100,0 % .

Заборгованості населення за житлово-комунальні послуги станом на 01.04.2013 року немає.

Станом на 01.04.2013 року заборгованість із виплати заробітної плати відсутня.

За січень-березень 2013 року в районі створено 47 нових робочих місць.

Станом на 01.04.2013 року чисельність безробітних становила 603 особи. За сприянням центру зайнятості протягом першого кварталу 2013 року працевлаштовано 105 осіб. Трьом особам виплачено одноразову допомогу для організації підприємницької діяльності. Станом на 01.04.2013 року отримували допомогу по безробіттю 410 осіб. У березні місяці середній розмір допомоги по безробіттю становив 854,6 грн. Загальна сума виплаченої допомоги по безробіттю з початку року становить 1266,9 тис. грн.

Тетяна ДЖУРАВЕЦЬ,

*перший заступник начальника
управління Пенсійного фонду України
в м. Чернівцях*

ПІДСУМКИ РОБОТИ ПЕНСІЙНОГО ФОНДУ ЗА 2012 РІК

В управлінні Пенсійного фонду України в м. Чернівцях підбили підсумки роботи за 2012 рік та визначили пріоритети діяльності щодо реалізації державної політики у сфері пенсійного забезпечення на 2013 рік

Одним із основних завдань роботи управління протягом 2012 року було забезпечення повного і своєчасного надходження коштів до бюджету, пошук додаткових джерел його наповнення, вжиття невідкладних заходів щодо зменшення заборгованості до Пенсійного фонду України та своєчасне фінансування виплат пенсій та допомог.

Станом на 01.01.2013 р. в управлінні перебуває на обліку:

36718 суб'єктів господарської діяльності. Протягом січня-грудня 2012 року взято на облік 440 юридичних осіб та 1318 фізичних осіб. Ліквідовано протягом року – 1508 суб'єктів господарювання.

Від платників міста протягом 12 місяців 2012 року надійшло 918,9 млн. грн. власних надходжень, що становить 94,4% до планового завдання. Відсоток росту ФОП за 12 місяців 2012 року склав 111,04% до відповідного періоду 2011 року.

Значний вклад у наповнення бюджету у 2012 році зробили такі підприємства:

ПАТ «Обленерго» (сер.міс.надходж. – 2087,7 тис.грн.);

Вагонне депо (сер.міс.надходж. – 1751,0 тис. грн.);

ТОВ «Машзавод» (сер.міс.надходж. – 1399,2 тис.грн.);

ВАТ «Укртелеком» (сер.міс.надходж. – 982,7 тис. грн.);

ЧД «Укрпошта» (сер.міс.надходж. – 1030,9 тис. грн.);

ТОВ «Трембіта» (сер.міс.надходж. – 577,9 тис.грн.);

Калинівський ринок (сер.міс.надходж. – 632,3 тис.грн.).

Проблемою і водночас резервом надходжень є дуже значна сума заборгованості до Пенсійного фонду.

Станом на 01 січня 2013 року загальна заборгованість до Пенсійного фонду складає 13948,1 тис.грн., в тому числі заборгованість зі сплати єдиного внеску складає 2564,7 тис.грн.

Найбільший ріст заборгованості допустили наступні підприємства :

ДП ДГ «Центральне» – борг 1766,3 тис.грн. (в т.ч.борг по ЄСВ –638,9 тис.грн., по страхових внесках 935,8 тис.грн., по пільгових- 191,6 тис.грн.),

ЧМОЗ Металообробний завод України - борг

2350,4 тис.грн. (в т.ч.борг по ЄСВ –53,1 тис.грн., по страхових 617,4 тис.грн., по пільгових-1679,9 тис.грн.),

КП «Рембудмонтаж» – борг по ЄСВ 67,7 тис.грн

КП «Чернівцішляхбуд» - борг 105,2 тис.грн. (в т.ч. по ЄСВ – 81,67 тис.грн., по страхових – 17,5 тис. грн., по пільгових – 6,1 тис.грн.),

ТОВ «БФБ»- борг по ЄСВ – 20,4 тис.грн.,

ТОВ «Букел» - борг по ЄСВ – 198,6 тис.грн.,

ТОВ «Дельта - буд» – борг 131,01 тис.грн., (в т.ч. по ЄСВ – 90,3 тис.грн., по страхових – 40,7 тис. грн.),

ТФ «Арніка» - борг по ЄСВ 152,9 тис.грн.,

Філія «Чернівецька ДЕД» - борг по ЄСВ 100,7 тис.грн.,

Управлінням проаналізовано причини зростання заборгованості до бюджету Фонду та активізовано діяльність, щодо зменшення боргів по страхових внесках, пені та фінансових санкцій, ЄСВ, пільгових та наукових пенсій, вжито відповідних заходів.

Взято під контроль додержання порядку і стану розрахунків фізичних осіб – платників спрощеної системи оподаткування. Підвищено рівень інформаційно-роз'яснювальної роботи з фізичними особами - платниками спрощеної системи оподаткування щодо залучення їх до щомісячної сплати єдиного соціального внеску у 2012 році та погашення зобов'язань за 2011 рік.

Укладено 49 договорів (ЗУ 2464) щодо розстро-чення боргу на суму 360,7 тис. грн.

Щомісяця до міської та районної рад, а також до органів прокуратури направляються аналітичні записки з переліком підприємств-боржників та тих роботодавців, в яких заробітна плата менше мінімальної.

На 40 засіданнях комісій міської та районних рад було заслухано 116 керівників підприємств-боржників. За результатами доручень даних на

комісіях сплачено боргів на суму 2173,2 тис. грн.

Протягом 2012 року управлінням, Першотравневого, Садгірського районів м. Чернівці подано 321 позовну заяву на суму 5275,7 тис. грн. по стягненню недоїмки по сплаті єдиного соціального внеску, внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування, фінансових санкцій, пені, відшкодуванню витрат на виплату та доставку пільгових пенсій.

З метою забезпечення своєчасності надходження коштів до бюджету Фонду і виконання плану – графіка перевірок за 2012 рік проведено 92 планові перевірки. За наслідками контрольних заходів до-нараховано страхових внесків на загальну суму 108,15 тис. грн., сплачено донарахованих внесків 62,44 тис.грн. та встановлено зайве нарахування внесків на загальну суму 43,74 тис.грн.

До порушників протягом 2012 року застосовано фінансових санкцій в сумі 490,11 тис.грн., сплаче-но 220,99 тис.грн.

В управлінні станом на 01.01.2013 перебуває 57072 одержувачів пенсій (на 56 пенсіонерів більше в порівнянні з початком 2012 року), з них 17254 працюючих пенсіонерів. Середній розмір пенсії в м. Чернівцях складає 1336,50грн..

Місячна потреба в коштах на виплату пенсій збільшилась з 69006,5 тис.грн. на початок 2012 року до 81618,8 тис. грн. на грудень 2012 року.

Самозабезпечення власними коштами на виплату пенсій складає 113,7% (на 01.01.2012 -120,3%).

За січень-грудень 2012 року працівниками відділів пенсійного забезпечення прийнято 2448 заяв на призначення та 6888 заяв на перерахунок пенсій. Опрацьовано призначень 2735 перерахунків 6883 заяв.

З метою економії коштів на оплату послуг з до-ставки та виплати пенсій спеціалісти відділу пенсійного забезпечення проводять роботу по за-лученню пенсіонерів до отримання пенсій через вкладні рахунки в банківських установах.

Кількість осіб, які отримують пенсію через банківські установи станом на 01.01.2013 року

складає 40237 чол., що становить 70,5% від загальної кількості одержувачів пенсій. Економія коштів в результаті залучення пенсіонерів до отримання пенсій через вкладні рахунки в банківських установах склала 5128,0 тис.грн.

Протягом січня – грудня 2012 року кількість страхувальників, які подають звіти із застосуванням ЕЦП постійно збільшувалась і відповідно складала: в січні – 809, в грудні – 1140.

За 2012 рік прийнято, опрацьовано та своєчасно надано відповіді на – 2200 запитів, в т.ч. від відділів пенсійного забезпечення управління – 1297, від інших управлінь Фонду – 384, від громадян – 478, від інших організацій - 41.

Протягом 2012 року проводилась активна інформаційно-роз'яснювальна робота, яка була спрямована на донесення до широких верств населення тлумачення пенсійного законодавства, осуду платників-боржників по платежах до Фонду та діяльності управління.

Проведено 30 виїзних прийомів, на яких було прийнято 101 громадянина, 558 зустрічей в трудових колективах та 170 за місцем проживання громадян на яких було прийнято 3056 громадян. В управлінні з березня 2012 року запроваджено проведення прийому громадян за принципом «Єдиного вікна», яке щоденно відкрито для відвідувачів, що дало змогу підвищити якість та оперативність надання послуг. У серпні 2012 відкрито Консультаційний пункт в Чернівецькому міському центрі зайнятості, де щосереді з 10 до 13 години можуть чернівчани отримати консультацію фахівця фонду. А з червня 2012 року запрацювала в управлінні нова сучасна послуга скайп – зв'язку. Впровадження цієї форми роботи з громадянами стало черговим кроком наближення до людей.

Підбиваючи підсумки управління за минулий рік можна сказати, що робота проведена велика, але завдання, які стоять перед управлінням значно більші, тому має бути прикладено максимум зусиль, щоб виконати всі поставлені завдання.

СТАТИСТИКА, ФАКТИ, ПОДІЇ

ПОНАД 84 МЛН. ГРИВЕНЬ ОТРИМАНО З ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ НА ВИПЛАТУ ЖИТЕЛЯМ ОБЛАСТІ СОЦІАЛЬНИХ ДОПОМОГ

Як інформує департамент соціального захисту населення облдержадміністрації, станом на кінець березня 2013 року для проведення виплат державної допомоги сім'ям з дітьми, малозабезпеченим сім'ям, інвалідам з дитинства, дітям-інвалідам та тимчасової державної допомоги дітям упродовж березня поточного року було отримано субвенцію з Державного бюджету України в розмірі понад 84 млн. гривень. Дані кошти розподілено по районах та перераховано на поштові відділення і рахунки банківських установ. Виплати допомог соціально вразливим категоріям громадян проведені своєчасно і у повному обсязі, повідомляє департамент.

прес-служба ОДА

Наталія КАЗИМИР,

начальник відділу Чернівецького міського управління юстиції

КРИМІНАЛЬНА ЮСТИЦІЯ ЩОДО НЕПОВНОЛІТНІХ

У сучасній світовій практиці боротьби із злочинністю неповнолітніх існує декілька правових систем здійснення правосуддя щодо неповнолітніх правопорушників і всі вони охоплюються поняттям «ювенальна юстиція».

Ювенальна юстиція – це міжнародний термін, який стосується системи юстиції, що спеціально розроблена для неповнолітніх, які вчинили кримінальні правопорушення.

Ще у Дигестах імператора Юстиніана (VI ст.) у четвертій книзі було закріплено титул IV «Про осіб, які не досягли 25 років», де зроблено намагання захистити неповнолітнього від несправедливого і жорстокого покарання. У документі було закріплено положення, згідно з яким обов'язок здійснювати захист осіб у віці до двадцяти п'яти років стосовно угод майнового характеру покладається на їхніх опікунів, крім випадку, коли неповнолітній вчинить злочин умисно.

У німецькому збірнику законів «Швебське зерцало» йдеться про таку категорію злочинців, які «у зв'язку з малолітством ще позбавлені розсудливості». У таких справах суддя повинен був звернутися за порадою до експертів для того, щоб обрати найбільш оптимальне покарання, яке б сприяло вихованню неповнолітнього. Таке ж положення було закріплено і в кримінально-судовому положенні короля Карла V «Каролінга».

Проблеми ювенальної юстиції в середньовічній Європі не дискутувалися, проблеми захисту прав дитини у різних галузях права, зокрема і у процесі притягнення до кримінальної відповідальності,

нікого не цікавили. Діти несли таку саму кримінальну відповідальність, як і дорослі, і стосовно них застосовувалися практично всі види покарань, в тому числі і найжорстокіші, такі, як смертна кара. Однак деякі країни Європи (Іспанія, Італія та Польща), перебуваючи у середньовічному стані свого розвитку, все-таки змогли принцип розуміння щодо дітей піднести вище за середньовічні цінності.

Перший суд у справах неповнолітніх був створений в Австралії в 1890 році, потім в 1894 році у Канаді, а в 1899 році у США.

Свого найбільшого розвитку ювенальна юстиція набула в XIX–XX столітті у найрозвинутіших країнах Європи та Америки. Звичайно, такий історичний досвід у розвитку ювенальної юстиції не був випадковим. Серйозним імпульсом, після якого чітко стало зрозумілим, що без спеціального правосуддя для неповнолітніх правопорушників боротьба з дитячою і підлітковою злочинністю приречена на невдачу, стало масштабне зростання злочинності в кінці XIX століття. Саме в цей час Європа та Америка були переповнені гуртами юних бродяг і правопорушників.

Інститут ювенальної юстиції порушує одну із найважливіших проблем суспільства – проблему захисту прав та інтересів дітей шляхом створення особливого (спеціального) порядку судочинства стосовно неповнолітніх. Дивлячись на історичний досвід формування ювенальної юстиції можна сказати, що ця проблема для сучасного суспільства не є новою.

Як бачимо, ювенальна юстиція має довгу історію і характеризується різними моделями побудови судів у справах неповнолітніх.

Значна кількість міжнародних документів, положень яких спрямовані на захист прав дітей, серед яких, зокрема: Конвенція ООН з прав дитини 1989 року; керівні принципи ООН з попередження злочинності серед неповнолітніх та Правила ООН щодо захисту неповнолітніх, позбавлених волі 1990 року; рекомендація Комітету міністрів Ради Європи державам-членам щодо нових засобів роботи з злочинністю серед неповнолітніх і ролі правосуддя у справах неповнолітніх 2003 року; рекомендація Комітету Міністрів Ради Європи державам членам щодо соціальної реакції на злочинність серед неповнолітніх 1987 року; рекомендація Комітету Міністрів Ради Європи щодо ролі раннього психологічного втручання з метою профілактики злочинності 2000 року; Європейська конвенція про здійснення прав дітей 1996 року, та інші вказує на те, що питання розвитку ювенальної юстиції потребує особливої уваги з боку будь-якої держави.

Конституція України визнає людину, її життя і здоров'я, честь і гідність найвищою соціальною цінністю. Кожна людина має право на вільний розвиток своєї особистості. Діти рівні у своїх правах незалежно від походження, а також від того, народжені вони у шлюбі чи поза ним. Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість держави.

Залежно від сфери регулювання суспільних відносин, законодавство України містить низку особливостей, що стосуються правовідносин з дітьми.

Так, Цивільний кодекс в залежності від віку суб'єкта правовідносин, окрім повної цивільної дієздатності фізичної особи визначає також часткову цивільну дієздатність та неповну цивільну дієздатність, характерною рисою яких, зокрема, є особливості у питанні цивільної відповідальності малолітньої та неповнолітньої особи.

Кримінальний кодекс визначає вік, з якого можливе настання кримінальної відповідальності, а також встановлює низку особливостей щодо кримінальної відповідальності та покарання неповнолітніх.

Кримінально-процесуальний кодекс також встановлює особливості провадження у справах про злочини неповнолітніх. Зокрема, визначає перелік обставин, що підлягають встановленню (характеристика особи неповнолітнього; умови його життя та виховання; обставини, що негативно впливали на його виховання; наявність або відсутність дорослих підмовників та інших осіб, які втягнули неповнолітнього в злочинну діяльність); виняткові випадки затримання неповнолітнього та взяття його під варту. Встановлює особливості вчинення процесуальних дій за участю неповнолітнього, порядок застосування до нього примусових заходів виховного характеру при розгляді справи судом. Передбачає можливість закриття кримінальної справи за злочин невеликої та середньої тяжкості, вчинений неповнолітнім.

Вищезазначене свідчить, що питанню дотримання прав дітей в Україні приділено значну увагу, що відповідає більшості загальновизнаним міжнародним стандартам.

Указом Президента України від 24 травня 2011 року № 597 схвалено Концепцію розвитку кримінальної юстиції щодо неповнолітніх в Україні.

Аналіз положень Концепції свідчить про запровадження нового підходу держави до проблеми дитячої злочинності, захисту прав дітей. Адже, діти - є особливою категорією будь-якого суспільства. У зв'язку зі своєю соціальною незрілістю, вони не здатні в повній мірі усвідомлювати характер вчинюваних ними дій, а також можливість настання від цього негативних для себе наслідків. Одночасно, вони є майбутніми повноправними

членами цього суспільства та, по суті, черговою ланкою у процесі продовження його існування. Держава, яка визначила себе як соціальна та правова, зі свого боку, має створити кожній дитині належні умови становлення та повного і гармонійного розвитку своєї особистості. У зв'язку з чим, є необхідність при побудові будь-яких відносин з дітьми враховувати вікові, соціально-психо-логічні та інші особливості їх розвитку.

Реалізація визначених Концепцією напрямів розвитку розрахована на п'ять років, протягом яких планується поетапне здійснення заходів норматив-но-правового, організаційного, методичного, інформаційного та кадрового забезпечення з метою впровадження визначених Концепцією заходів.

Впровадження положень Концепції має забезпечити створення повно-цінної системи кримінальної юстиції щодо неповнолітніх в Україні, спроможної забезпечити правильність та ефективність прийняття кожного правового рішення відносно дитини, що потрапила у конфлікт з законом, пов'язаного з її перевихованням та подальшою соціальною підтримкою, зменшити рівень дитячої злочинності, її повторності. Юстиція щодо неповнолітніх – це система правового реагування на злочинність серед неповнолітніх, яка включає в себе установи, закони, стратегії, процедури і методи роботи, розроблені спеціально для підлітків, які порушили закон.

Основними напрямками розвитку кримінальної юстиції щодо неповнолітніх є вдосконалення системи профілактики дитячої злочинності, спрямованої на зменшення рівня дитячої злочинності, та забезпечення на всіх етапах здійснення правосуддя належного захисту прав та інтересів дітей, ефективного правосуддя щодо дітей, які вчинили злочини та інші правопорушення.

Метою впровадження системи кримінальної юстиції щодо неповнолітніх є удосконалення превентивної та профілактичної роботи з метою запобігання вчиненню дітьми злочинів та інших правопорушень, а також створення ефективної системи реабілітації неповнолітніх

правопорушників для їх ресоціалізації та соціальної реінтеграції.

Впровадження системи кримінальної юстиції має сприяти розвитку від-новного правосуддя щодо дітей. Вирішення правових конфліктів за участю дітей передбачається шляхом зосередження уваги на відшкодуванні заподіяної потерпілим шкоди, породження у правопорушників почуття відповідальності за їхні дії та залучення громади до розв'язання конфлікту за умови активної участі сторін у процесі відновлення порушених стосунків, примиренні та розробленні угод між потерпілими та правопорушниками щодо бажаних результатів та відшкодувань.

Підходи, що застосовуються у спеціальних системах юстиції щодо неповнолітніх мають на меті не лише притягнення їх до відповідальності за вчинені дії, але й одночасно надання молодим людям другого шансу, акцентуючи увагу на їх реабілітації, а не лише на покаранні. Такі підходи йдуть на користь не тільки неповнолітнім, яким необхідно надати другий шанс через їхній вік, але й на користь всьому суспільству. Молодим людям необхідно створити умови для того, щоби вони стали громадянами, які роблять власний внесок у розвиток суспільства, а не становлять для нього загрозу, продовжуючи скоювати злочини.

Принципи системи кримінальної юстиції є підґрунтям для подальшого розвитку підходів до роботи з неповнолітніми правопорушниками та розробки відповідних програм. Вони охоплюють основні цілі, зазначені у Концепції розвитку кримінальної юстиції щодо неповнолітніх в Україні, й враховують міжнародні стандарти та рекомендації, що стосуються системи юстиції щодо неповнолітніх. Ефективна система кримінальної юстиції є:

Автономною в системі загального правосуддя. Кримінальна юстиція щодо неповнолітніх має бути організаційно відокремлена від системи кримінального правосуддя для дорослих та здійснюватися у відмінних від нього формах. Така система має визнавати, що діти не є дорослими, вони значною мірою залежать від дорослих і суспільства, мають нижчий рівень емоційної, розумової та інтелектуальної зрілості, й тому вимагають особливого ставлення, відповідного до їхнього віку та рівня розвитку.

Заснованою на правах дитини. Система кримінальної юстиції щодо неповнолітніх має визнавати основоположні права та свободи дитини, в тому числі право на: гуманне ставлення та свободу від насильства при дачі показань, праву та іншу відповідну допомогу, інформування про зміст обвинувачення проти неї, презумпцію невинуватості, невідкладне прийняття рішення з приводу своєї справи компетентним, незалежним та неупередженим органом, конфіденційність розгляду справи.

Зосередженою на профілактиці правопорушень. Метою системи кримінальної юстиції щодо неповнолітніх є профілактика вчинення злочинів серед дітей, всі дії стосовно дітей повинні здійснюватися саме з цією метою. Система кримінальної юстиції щодо неповнолітніх реагує на злочини та проступки неповнолітніх на всіх стадіях провадження у справі шляхом раннього, своєчасного та пропорційного вчиненому правопорушенню та відповідного до обставин, в яких перебуває неповнолітній, втручання.

Акцентованою на альтернативах покаранню та відновних заходах, до яких залучаються діти, суспільство та сім'я. На відміну від покарання система кримінальної юстиції щодо неповнолітніх заохочує застосування альтернативних і відновних заходів реагування на правопорушення неповнолітніх, які мають на меті заохочення до визнання неповнолітнім правопорушником відповідальності за вчинені дії та виправлення заподіяної шкоди, віддає перевагу формам юридичної відповідальності, які сприяють примиренню та відновленню порушених стосунків. В'язничі санкції щодо неповнолітніх є засобом, який використовується тільки у разі

неможливості досягнення мети юридичної відповідними іншими засобами.

Зорієнтованою на захист суспільства. Система кримінального правосуддя щодо неповнолітніх сприяє довготривалому захисту суспільства шляхом профілактики правопорушності серед неповнолітніх. Головним завданням у ситуації, коли дитина перебуває в конфлікті з законом, є попередження вчинення нею повторних злочинів. Зосередженою на залученні громади та сім'ї. Батьки повинні бути проінформовані стосовно процесуальних дій стосовно їхніх дітей та мають залучатися для надання всебічної підтримки дитині, яка потрапила в ситуацію конфлікту з законом. Система кримінальної юстиції щодо неповнолітніх базується на взаємодії сім'ї, освітніх закладів, державних і муніципальних органів та установ, громадських організацій. Пріоритетним завданням системи є збереження або відновлення зв'язку дитини з сім'єю та громадою.

Слід зазначити, що сьогодні розвиток кримінальної юстиції щодо неповнолітніх передбачає підвищення ролі сім'ї та громадськості у процесі виховання дітей, проведення низки комплексних освітніх заходів, спрямованих на підвищення професійних знань спеціалістів, які працюють з дітьми, забезпечення під час здійснення дізнання, досудового слідства та правосуддя щодо неповнолітніх, які вчинили правопорушення, додержання їх прав з урахуванням вікових, соціально-психологічних, психофізичних та інших особливостей розвитку, упровадження процедури медіації як ефективного засобу добровільного примирення потерпілого та правопорушника, сприяння формуванню у неповнолітнього правопорушника почуття відповідальності за свої вчинки, залучення громадськості до розв'язання конфлікту, створення ефективної системи реабілітації неповнолітніх, які вчинили правопорушення, з метою їх перевиховання та ресоціалізації.

Оксана ЛЕЛЮК,

*заступник директора Департаменту -
начальник управління туризму та
заповідної справи Департамен-
ту екології та туризму Чернівецької
облдержадміністрації*

Туризм і екологія: взаємозв'язок та взаємодія

Фактор позитивного впливу туризму на економіку держави та окремого регіону беззаперечний, в той же час зв'язок туризму з екологією та залежність розвитку туристичної галузі від сприятливої екологічної ситуації для України є актуальним і важливим питанням.

Про екологізацію громадського світогляду та взаємозв'язок туризму й екології дискутували ще в 70-80 роки ХХ ст. Деяко пізніше з'явилося поняття екологічного туризму, зокрема в Законі України «Про туризм» (1995 р.), виділяючи його окремим видом.

Взаємозв'язок туризму та екології слід розглядати, як в позитивному так і негативному ракурсах. Очевидним є те, що природні ресурси входять до складу туристичних ресурсів нарівні з іншими складовими туристичного бізнесу, такими як капітал, технології, кадри. Значення природоохоронних об'єктів для розвитку, в першу чергу, екологічного туризму, а також сільського, спортивного, пізнавального видів туризму є вагомим та вирішальним. В той же час неможливо не приймати рішучих заходів, направлених на запобігання негативному впливу на природу в процесі туристичної діяльності.

Чернівецька область стала пілотною в впровадженні системного підходу до вирішення питань щодо управління екологічно орієнтованим туризмом. Розпорядженням обласної державної адміністрації від 16 травня 2013 №277-р «Про створення Департаменту екології та туризму Чернівецької обласної державної адміністрації»

повноваження державної політики з питань екології та туризму покладено на Департамент екології та туризму Чернівецької обласної державної адміністрації.

Основні напрямки діяльності новоствореної структури обласної державної адміністрації прописані в Положенні про Департамент екології та туризму Чернівецької обласної державної адміністрації (розпорядження облдержадміністрації від 30 травня 2013 № 320-р «Про затвердження Положення про Департамент екології та туризму облдержадміністрації») та включають наступні складові:

- охорона навколишнього природного середовища;
- раціонального використання, відтворення і охорони об'єктів тваринного і рослинного світу, біо- та ландшафтної різноманітності, формування екомережі;
- організація, охорони та викори-

стання природно-заповідного фонду;

- охорона та раціонального використання земельних ресурсів;
- екологічна безпека, поводження з відходами, пестицидами та агрохімікатами (крім небезпечних відходів);
- охорона атмосферного повітря;
- туристична сфера.

Створення Департаменту екології та туризму облдержадміністрації відкриває низку перспектив щодо сприяння розвитку екологічного туризму, залучення до туристичних маршрутів природних об'єктів, використання природо-охоронних територій Чернівецької області з метою рекреації та туризму.

Слід зазначити, що найбільш перспективними для Чернівецької області є рекреаційні, екологічні тури в межах національних природних парків, які передбачають піші, велосипедні, кінні прогулянки екологічними стежками з відвідуванням природних об'єктів: урочищ «Лужки», «Стіжок», «Протяте каміння», перевал «Німчич», «Печера Довбуша», заказників «Чорний Діл» тощо. Створення національного природного парку «Хотинський» (Указ Президента України від 11.01.2010 №56/2010) відкриває нові можливості розробки та впровадження водних пізнавальних маршрутів річкою Дністер. До об'єктів показу під час подорожі водним плесом Дністра можуть бути включені не лише чисельні заказники місцевого значення («Шебутинський яр», «Галицька стінка», «Молодіївський яр»), а й культурні споруди (Хрещатицький монастир Івана Богослова, Кулівецький Свято-Успенський монастир, Свято-Миколаївський галицький монастир та

історична споруда – ДІАЗ «Хотинська фортеця»). Національний парк «Хотинський» в перспективі може використовувати катери для впровадження водного туристичного маршруту «Подорож Дністром», який охоплює три фортеці в с. Окопи Борщівського району Тернопільської області, с. Атаки Хотинського району та м. Хотин.

В даний час, в зв'язку з популярністю екологічного напрямку і розвитком національних парків, в Чернівецькій області значення даних об'єктів для туризму постійно зростає. Екотуризм має перспективи для розвитку в Чернівецькій області як в чистому вигляді, без надання туристам комфортних зручностей, так і в пом'якшеному – з використанням об'єктів туристичної інфраструктури, зокрема, приватних садиб сільського туризму, що найбільш чисельні в Вижицькому, Путильському, Сторожинецькому районах.

Площа заповідних територій Чернівецької області складає 12,8% (понад 103 тис. га). З таким показником наш регіон входить до п'ятірки областей України з найбільшим показником заповідності, що дає підстави стверджувати про те, що розвиток екологічного туризму має гарні перспективи. Основою екотуризму Чернівецької області є національні природні парки, заказники, ландшафтні парки.

В той же час, нерідко при взаємодії туризму з екологією пріоритет віддається економіці. Вважається, що проблеми охорони навколишнього природного середовища повинні вирішуватися після економічних. Насправді повинно бути навпаки. Адже туристів приваблюють саме екологічно чисті регіони, де вони можуть от-

римати повноцінний здоровий відпочинок та естетичне задоволення від спілкування з природою. Порушення екологічної рівноваги може призвести до зникнення в регіоні туризму як галузі економіки.

Не слід забувати і про те, що в процесі туристичної діяльності неминуче відбувається зміна довкілля. Можна навести цілу низку прикладів на цю тему. Такого роду проблеми потребують вирішення шляхом системного підходу, який включає різноманітні й взаємопов'язані засоби впливу при використанні природних ресурсів в туристичних цілях. Такі засоби впливу передбачають залучення додаткових технічних, організаційних, екологічних знань. А це вже проблема управління туризмом, екологічно орієнтованого в широкому сенсі, і управління екологічним туризмом, який має вузчі межі, але більш дієві природоохоронні інструменти. На теренах Чернівецької області проблемами сталого розвитку туризму, який передбачає дбайливе ставлення до природних багатств краю, покладено на Департамент екології та туризму Чернівецької обласної державної адміністрації, що передбачає управління туризмом, екологічно орієнтованим.

СТАТИСТИКА, ФАКТИ, ПОДІЇ

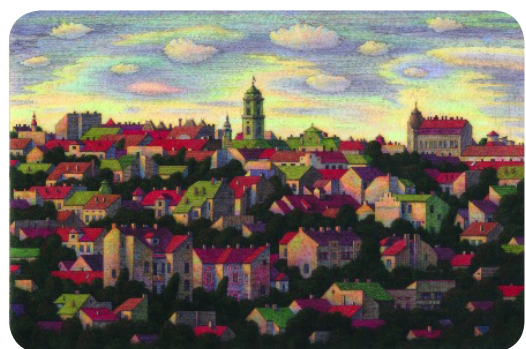
НА БУКОВИНІ ВИЗНАЧЕНО ПЕРЕМОЖЦІВ КОНКУРСУ «КНИГА РОКУ» ЗА 2012 РІК

Журі обласного конкурсу «Книга року», очолюване першим заступником голови облдержадміністрації Георгієм Галицем, на своєму засіданні визначило кращі книги Буковини, які побачили світ у видавництвах області у 2012 році.

За результатами голосування у номінації «Книги для дітей» кращим виданням року визнано книгу М.Лазарука «Де поділися горішки?» «Голуб на черешні», що вийшла друком у видавництві «Букрек». У номінації «Історико-краєзнавча література» перемогу здобуло видання В.Ботушанського «Нариси з історії Православної церкви Буковини», яка побачила світ у ПВКФ «Технодрук». У номінації «Наукова, навчальна література» журі виділило книгу Н.Бабич «Магія слова для всього живого», видрукуваної у видавництві «Букрек». У цьому ж видавництві побачив світ і роман Ольги Кобилянської «Апостол черні», який визнано книгою року у номінації «Проза». Збірка вибраних поезій Ми-

хайла Івасюка визнана кращою серед інших представлених на конкурс творів у номінації «Поезія», а літературно-мистецьке видання «Августа Кохановська» рішенням журі перемогло у номінації «Мистецтво» - обидва видання вийшли у видавництві «Букрек»

Переможці обласного конкурсу «Книга року» - видавництво та автор - у кожній з номінацій нагороджуються дипломом Чернівецької обласної державної адміністрації та грошовою премією.

ЗА ПІДСУМКАМИ 14-Ї ТА 15-Ї СЕСІЙ ОБЛАСНОЇ РАДИ

Відбулась прес-конференція голови обласної ради Михайла Гайничеру за підсумками 3-го пленарного засідання 14-ї та 15-ї сесій обласної ради. Голова обласної ради Михайло Гайничеру на прес-конференції за підсумками 3-го пленарного засідання 14-ї та 15-ї сесій поінформував журналістів про актуальні питання, розглянуті у сесійній залі. Йшлося, зокрема, про Програму економічного і соціального розвитку Чернівецької області на 2013 рік, про реорганізацію комунальної медичної установи «Міська станція швидкої медичної допомоги» шляхом приєднання до обласної комунальної установи «Чернівецький обласний центр екстреної медичної допомоги та медицини катастроф», про затвердження Регіональної програми розвитку малого і середнього підприємництва у Чернівецькій області на 2013-2014 роки. Як зазначив Михайло Гайничеру, попереднє обговорення питань порядку денного сесії на засіданні колеги та на погоджувальній раді керівників фракцій обласної ради сприяло конструктивній роботі у сесійній залі та вирішенню багатьох нагальних проблем забезпечення життєдіяльності територіальних громад області. Він зупинився також на змінах до Регламенту обласної ради, які були внесені на 15-й сесії, та наголосив на тому, що необхідні для ефективної роботи обласної ради зміни будуть вноситись і надалі.

Відповідаючи на запитання журналістів, Михайло Гайничеру зауважив, що дотримання регламенту є, безперечно, важливою умовою забезпечення роботи обласної ради, але не є ос-

новною метою проведення сесійних засідань, які скликаються для прийняття необхідних громаді рішень. «Мені імпонує, що багато уваги приділяється дотриманню регламенту обласної ради, але було б також приємно, якби не менше уваги приділялось прийнятими рішеннями. Є чимало аспектів, які могли б сприяти покращенню їх виконання». Керівник крайового парламенту висловився щодо прийнятої на сесії Комплексної програми забезпечення молоді житлом на 2013-2017 роки та необхідності заслуховування звіту про її виконання за попередні роки, повідомив про джерела фінансування та виконання Програми енергоефективності, енергозбереження та раціонального використання паливно-енергетичних ресурсів Чернівецької області на 2011-2015 роки.

Він також повідомив про можливість остаточного вирішення питання реорганізації підприємств книжкової торгівлі, якому сприятиме оголошений конкурс на визначення кандидатури на посаду генерального директора обласного комунального підприємства «Буковинська книга». Михайло Гайничеру запевнив, що немає жодних застережень щодо кандидатури, і на цю посаду може претендувати також один із директорів реорганізованих книгарень. Якщо його підтримає громадськість, то на цієї думки дослухається і профільна постійна комісія, і депутати обласної ради.

Голова обласної ради відповів на запитання щодо виконання домовленостей про відновлення руху потягу «Чернівці-Київ» через територію Молдови, а також про плани та очікувані результати економічного розвитку Чернівецької області у 2013 році, зокрема, про продовження газифікації населених пунктів області, збільшення обсягів виробництва промислової продукції, заплановане налагодження виробництва комплектуючих до автомобілів у Чернівцях, будівництво тваринницьких комплексів та елеватора. Питання журналістів стосувались також інших напрямків роботи обласної ради та розвитку різних галузей економіки та сфер життєдіяльності Буковинського краю.

Марія ЛЕВАНІНА,

голова Заставнівської районної ради

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНЕ СТАНОВИЩЕ ЗАСТАВНІВСЬКОГО РАЙОНУ ЗА СІЧЕНЬ-КВІТЕНЬ 2013 РОКУ

СІЛЬСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО

Рослинництво. Станом на 3 травня п.р. по ярому клину сільськогосподарськими підприємствами, які складають оперативну звітність, засіяно 4560 га ярих культур, що на 45,8% менше попереднього року.

Зернові та зернобобові культури (без кукурудзи) посіяно на площі 1859 га, що на 28,8% менше ніж торік на цю ж дату. У структурі зернового клину ярих культур 53,3% зайнято посівами ячменю – 990 га (на 39,4% менше ніж торік).

Пшениці ярої посіяно на площі 863 га, що на 11,8% менше попереднього року.

Станом на 3 травня п.р. кукурудзою на зерно засіяно лише 93 га, проти 1495 га на 3 травня 2012р.

Під посів сої агропідприємствами району відведено 45,7% площ ярого клину – 2081 га, що на 13,6% менше ніж торік на цю ж дату.

У сільськогосподарських підприємствах (без урахування малих) загинуло 40 га озимих на зерно і зелений корм або 0,3% від посіяного.

Під посів ярих культур та підживлення озимих, посіяних восени минулого року, внесено 1066,4 т мінеральних добрив (у перерахунку на 100% поживних речовин) на площу 12,5 тис.га.

Тваринництво. За січень-квітень п.р.

сільськогосподарськими підприємствами району (без урахування малих) вироблено 331,0 т м'яса у живій вазі, що на 9,0% більше, ніж за відповідний період минулого року.

У січні-квітні п.р. обсяг вирощування худоби та птиці у сільськогосподарських підприємствах збільшився в порівнянні із січнем-квітнем 2012р. на 19,2%, у т.ч. великої рогатої худоби – в 3,5 раза, свиней – на 26,7%, птиці – на 4,5%. Середньодобові прирости великої рогатої худоби на вирощуванні та відгодівлі становили 836 г проти 119 г у січні-квітні 2012р., свиней – 541 г проти 479 г. Відношення обсягу вирощування худоби та птиці до її реалізації становило 149,2% проти 136,4% у січні-квітні 2012р.

Валовий надій молока в агроформуваннях району збільшився у 1,9 раза в порівнянні з січнем-квітнем 2012р.

На 1 травня п.р. в агроформуваннях району (крім малих) утримувалось 410 голів великої рогатої худоби (з них 189 корів), 4042 голів свиней, 917 голів овець і кіз та 118,8 тис. голів птиці.

Порівняно з 1 травня 2012р. у сільськогосподарських підприємствах (без урахування малих) відбулося збільшення поголів'я великої рогатої худоби на 15,2% (в т.ч. корів у 1,5 раза), свиней на 18,0%, овець та кіз – на 15,9%, чисельність птиці навпаки зменшилась у 2,2 раза.

На 1 травня п.р. у сільськогосподарських підприємствах було в наявності кормів всіх видів 6524 ц к.од., що у 2,2 раза більше, ніж на відповідну

дату 2012р.

Реалізація сільськогосподарської продукції. За січень-квітень п.р. агропідприємствами реалізовано власної сільськогосподарської продукції на суму 23601,0 тис.грн., що в 1,8 раза більше, ніж за відповідний період минулого року. У структурі загального обсягу реалізації переважала продукція рослинництва – 75,5% (проти 57,0% торік), тоді як продукція тваринництва становила 24,5% (за січень-квітень 2012р. – 43,0%).

Від продажу рослинницької продукції одержано 17810,3 тис.грн., що в 2,4 раза більше коштів проти аналогічного періоду минулого року.

Тваринницької продукції продано на суму 5790,7 тис.грн., що на 2,3% більше проти січня-квітня 2012р.

Реалізація худоби і птиці (у живій вазі) збільшилась порівняно з січнем-квітнем 2012р. на 2,4%.

Обсяг реалізації зерна збільшився порівняно з січнем-квітнем 2012р. на 17,5 % і склав 3449 т.

На 1 травня п.р. у сільськогосподарських підприємствах і підприємствах, які займаються зберіганням та переробкою зернових культур, було в наявності 1724 т зернових, у тому числі пшениці 946 т.

БУДІВЕЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ

За січень-квітень 2013р. підприємствами району виконано будівельних робіт на суму 205 тис.грн. Із загального обсягу виконаних будівельних робіт за видами будівельної діяльності будівництво нежитлових будівель склало 66,3%, інженерних споруд – 33,7%.

За I квартал 2013р. у районі введено в експлуатацію забудовниками усіх форм власності 7 житлових будинків загальною площею 1678 м², що становить 129,5% до обсягів 2012р. З них 3 житлових будинки (977 м²) побудовано у міській місцевості (93,5% до 2012р.) та 4 житлових будинки (701 м²) у сільській місцевості (279,3% до 2012 р.).

В цілому по району в розрахунку на 10000 насе-

лення введено в експлуатацію 328,4 м² загальної площі житла.

ТРАНСПОРТ

За січень-квітень 2013р. підприємствами автомобільного транспорту перевезено 2,8 тис. тонн вантажів, виконано вантажооборот в обсязі 3,0 млн.т.км. У порівнянні з січнем-квітнем 2012р. обсяг перевезених вантажів збільшився в 1,3 раза, вантажооборот збільшився на 30,7%.

Пасажирами автотранспортом у січні-квітні 2013р. перевезено 134,2 тис. пасажирів, що на 34,7% менше, ніж за відповідний період минулого року. Обсяг пасажирообороту за цей період зменшився на 9,1% і становив 14,3 млн.пас.км.

Основною причиною зниження даних показників стала нестабільна робота підприємств автотранспорту через погані дороги, що призводили до поломок транспорту, зміни напрямку маршрутних перевезень.

ТОРГІВЛЯ ТА РЕСТОРАННЕ ГОСПОДАРСТВО

Обсяг роздрібного товарообороту підприємств, які здійснюють діяльність з роздрібною торгівлі та ресторанного господарства, за 2012р. становив 50147,0 тис.грн., що в порівнянних цінах на 2,2% менше обсягу 2011р.

Обсяг роздрібного товарообороту мережі підприємств ресторанного господарства за 2012р. становив 5083,1 тис.грн, що на 8,4% більше обсягу 2011р.

ДОХОДИ НАСЕЛЕННЯ

Середня номінальна заробітна плата одного штатного працівника за січень-березень п.р. становила 2011 грн., що у 1,8 раза більше рівня мінімальної заробітної плати (1147 грн.) та на 11,4% була меншою, ніж середній розмір заробітної плати по області. Порівняно з січнем-березнем 2012р. середня заробітна плата збільшилася на 10,3%.

У січні-березні 2013р. за субсидіями на відшкодування витрат на оплату житлово-комунальних послуг звернулося 380 сімей, що у 22,4 раза більше, ніж за відповідний період 2012 року.

Загальна сума призначених субсидій для відшкодування витрат на оплату житлово-комунальних послуг становила 1,8 тис.грн.

Середня сума призначеної субсидії на одну сім'ю у березні 2013р. становила 34,0 грн. (у березні 2012р. – 100,0 грн.).

Сума нарахованих субсидій для відшкодування витрат на оплату житлово-комунальних послуг становила 186,8 тис.грн.

У січні-березні 2013р. за субсидіями на відшкодування витрат на придбання скрапленого газу, твердого та рідкого пічного побутового палива звернулася 391 сім'я, що у 43,4 раза більше, ніж за відповідний період 2012 року.

Субсидії даного виду у березні 2013р. не призналися.

За січень-березень п.р. населенню району було нараховано до сплати за житлово-комунальні послуги 9504,9 тис.грн. Фактично сплачено, включаючи погашення боргів попередніх періодів, 8675,8 тис.грн., що становило 91,3% до суми нарахувань. У порівнянні з січнем-березнем 2012р. рівень оплати зменшився на 2,0 в.п.

На кінець березня п.р. населення району заборгувало за житлово-комунальні послуги 4058,5 тис. грн.

Термін заборгованості за всі послуги становив у середньому 1,3 місяця.

РИНОК ПРАЦІ

До державної служби зайнятості впродовж квітня п.р. за допомогою в працевлаштуванні звернулося 122 безробітних громадян, що в 1,4 раза більше, ніж у березні п.р.

На кінець квітня п.р. на обліку в державній службі зайнятості загалом перебувало 1083 безробітних громадянина, що на 13,8% менше, ніж на кінець березня п.р. Допомогу по безробіттю отримували 76,5% осіб, які мали статус безробітного.

З кожних 100 безробітних, які перебували на обліку на кінець квітня п.р., 43 раніше займали робітничі місця, 34 – посади службовців, реш-

та – особи без професій або такі, які займали місця, що не потребують спеціальної професійної підготовки.

Серед безробітних, які на кінець березня п.р. перебували на обліку в центрі зайнятості, 94,9% становили громадяни, які не були зайняті до 1 року. З них особи звільнені за угодою сторін становили 37,6%, звільненні у зв'язку з закінченням строку договору – 36,5%, звільненні за власним бажанням – 9,8%, вивільненні у зв'язку зі змінами в організації виробництва та військовослужбовці, звільненні за скороченням чисельності або штату без права на пенсію – 2,1%, решта – громадяни, які були не зайняті з інших причин.

За останніми даними у загальній кількості вільних робочих місць (вакантних посад) 58,1% місць було запропоновано у переробній промисловості, 26,7% – в сільському господарстві, лісовому господарстві та рибному господарстві, 9,3% – у сфері державного управління й оборони, обов'язкового соціального страхування.

Навантаження зареєстрованих безробітних на одне вільне робоче місце (вакантну посаду) на кінець квітня п.р. становило 31 особу, що на 15 осіб більше, ніж на кінець березня п.р.

За сприяння державної служби зайнятості в квітні п.р. було працевлаштовано 218 осіб, що в 4,7 раза більше, ніж у березні п.р. Серед працевлаштованих осіб 38,1% становили жінки, 31,7% – молодь у віці до 35 років.

Рівень працевлаштування зареєстрованих безробітних в цілому по району в квітні п.р. становив 15,8% і зріс на 12,5 в.п. порівняно з березнем п.р.

Середній розмір допомоги по безробіттю в квітні п.р. зменшився порівняно з березнем п.р. на 11,2% і становив 901,7 грн., що на 21,4% менше, ніж законодавчо встановлений мінімальний рівень заробітної плати (1147 грн.).

ДЕМОГРАФІЧНА СИТУАЦІЯ

На 1 квітня 2013р. у Заставнівському районі, за оцінкою проживало 50883 особи, з них 10772 особи мешкало в міських поселеннях, а 40111 – у сільській місцевості.

Упродовж січня-березня п.р. чисельність наявного населення району зменшилася на 62 особи, що у розрахунку на 1000 жителів склало 4,9 осіб.

Природне скорочення населення району в січні-березні п.р. порівняно з січнем-березнем 2012р. зменшилось на 13 осіб (на 20,3%).

Кількість народжених за січень-березень п.р. порівняно з січнем-березнем 2012р. зменшилась на 15 осіб (на 9,5%).

Кількість померлих за січень-березень п.р. у районі порівняно з січнем-березнем 2012р. зменшилась на 28 осіб, або на 12,6%.

Кількість зареєстрованих мертвонароджених у січні-березні п.р. зменшилась у 2,0 раза проти

аналогічного періоду минулого року і становила 1. Дітей, померлих у віці до 1 року у січні-березні п.р. не було.

У перинатальному періоді (тобто безпосередньо перед пологами, у період пологів та упродовж перших 7 днів життя) у січні-березні п.р. померла 1 дитина, що на 1 дитину менше, ніж у січні-березні 2012р.

Міграційне скорочення населення у січні-березні п.р. становило 11 осіб (проти 14 осіб торік), що у розрахунку на 1000 жителів склало 0,9 осіб.

Упродовж січня-березня п.р. за межі району вибуло 102 особи, прибула – 91 особа (всі потоки).

СТАТИСТИКА, ФАКТИ, ПОДІЇ

ПИТАННЯ РЕФОРМУВАННЯ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ СЬОГОДНІ Є ОДНИМ З НАЙВАЖЛИВІШИХ ДЛЯ ДЕРЖАВИ, - МИХАЙЛО ПАПІЄВ

22 квітня на апаратній нараді голова обласної державної адміністрації Михайло Папієв зауважив, що реформа місцевого самоврядування покликана визначити напрями, механізми й терміни роботи задля формування ефективної територіальної організації влади на місцях. «Реформамісцевого самоврядування сьогодні є однією з найважливіших для держави, позаяк повинна максимально забезпечити надання якісних та доступних публічних послуг, зміцнити інститути демократії, захистити інтереси громадян в усіх сферах життя», - зауважив керівник виконавчої влади Буковини. Голова облдержадміністрації додав, що це створить якісно нові відносини між державою та територіальними громадами.

«Президент України Віктор Янукович на засіданні Ради регіонів 21 березня цього року підкреслив, що завдання реформи – це створення належних матеріальних, фінансових та організаційних умов для забезпечення здійснення органами місцевого самоврядування їхніх повноважень, - сказав

Михайло Папієв. – Окрім цього, це дасть змогу максимально залучити громади, жителів краю до прийняття управлінських рішень, сприятиме соціально-економічному розвитку населених пунктів».

Керівник виконавчої влади краю додав, що реформування місцевого самоврядування здійснюватиметься у два етапи – протягом 2012-2014 років триватиме підготовчий етап, а 2015-2017 – етап впровадження. «Саме зараз ми повинні організувати широке обговорення концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні, створити для цього постійно діючі робочі групи із залученням науковців, краєзнавців, представників громадських об'єднань, органів виконавчої влади та місцевого самоврядування», - резюмував Михайло Папієв.

прес-служба ОДА

ВІДБУЛОСЬ ЗАСІДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ АСОЦІАЦІЇ РАЙОННИХ ТА ОБЛАСНИХ РАД

24-25 квітня в м. Дніпропетровську відбулось засідання Української Асоціації районних та обласних рад та конференція Асамблеї Європейських Регіонів „Підвищення можливості для міжрегіональної співпраці в контексті Східного Партнерства”.

В заходах взяла участь представник Чернівецької обласної ради Тетяна Татарчук. В рамках засідання УАРОР слухалось питання про результати роботи постійної Комісії з питань європейської інтеграції, транскордонного та міжрегіонального співробітництва Асоціації, членом якої є голова Чернівецької обласної ради Михайло Гайничеру. В ході доповіді про роботу Комісії йшлося про результати діяльності Євро регіону „Верхній Прут”, співпрацю Чернівецької обласної ради з Сучавською та Ботошанською повітовими радами Румунії, спільні засідання рад транскордонних регіонів, а також їх результати – підготовку звернень до національних урядів України та Румунії, членів Європейського Парламенту щодо підтримки включення автомобільних шляхів через Чернівці та Сучаву до Європейської транснаціональної мережі ТЕН-Т, що значно збільшить транзитний потенціал регіону. Також цікавим досвідом для голів обласних рад України стала інформація щодо реалізації в Чернівецькій області проектів транскордонного співробітництва, що реалізуються в рамках Спільної Операційної

Програми „Румунія – Україна – Республіка Молдова”, покращення інфраструктури туристичних об’єктів краю, перспектив проведення в травні цього року Міжнародного форуму регіонального співробітництва „Буковинський діалог” тощо.

Цікавий досвід міжрегіональної співпраці представила Дніпропетровська обласна рада. Так, її голова Євген Удод, який очолює постійну Комісію Асоціації з питань регіонального розвитку, презентував деякі аспекти проектного підходу до вирішення проблем місцевого самоврядування. З метою досягнення європейських стандартів місцевого розвитку в області за останніх 7 років реалізовано біля 300 проектів на загальну суму понад 5,7 млн. євро. Така успішна реалізація проектів у різних сферах життєдіяльності територіальних громад є можливою за умов державно-приватного партнерства, залучення додаткових фінансових ресурсів з бізнесу, громад, активному просуванню території на теренах Євросоюзу.

Підтвердженням цьому став другий день засідання Асоціації, який співпав із конференцією Асамблеї Європейських Регіонів, у якій Дніпропетровська область є активним членом. У конференції взяли участь численні Європарламентарі, Віце-Прем’єр-Міністр України Олександр Вілкул, урядовці національного та регіонального рівня, представники органів місцевого самоврядування. Без сумніву, відкритість, готовність до діалогу та співпраці з країнами ЄС, продемонстрована під час роботи зібрання, стала ще одним кроком у євроінтеграційному шляху України та її регіонів.

прес-служба ОДА

Юрій Бурега,

голова Садгирської районної ради у м. Чернівцях

РОБОТА САДГІРСЬКОЇ РАЙОННОЇ РАДИ В М. ЧЕРНІВЦІ У 2012 РОЦІ

Садгирська районна рада та її виконавчі органи є складовою частиною самоврядування територіальної громади м. Чернівці і діють в межах делегованих повноважень, з урахуванням як загальноміських інтересів, так і колективних потреб територіальної громади району.

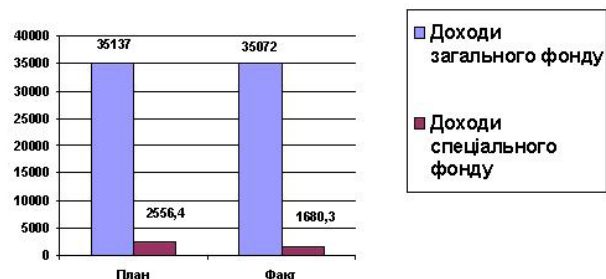
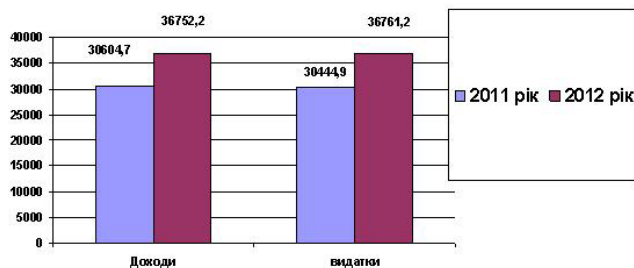
Основою функціонування виконавчих органів районної ради є районний бюджет.

Загальний обсяг районного бюджету по доходах в 2012 році в порівнянні з 2011 роком зріс на 6147,5 тис. гривень, а по видатках на 6316,3 тис. гривень. Доходна частина районного бюджету по

загальному фонду за 2012 виконана на 99,8 відсотків (при плані на 2012 рік – 3 5137,0 тис. гривень, надійшло – 35071,9 гривень.). Власних доходів надійшло 311,1 тис.гривень, при плані 302,0 тис.гривень, або 103,0 відсотків.

Доходна частина районного бюджету по спеціальному фонду 2012 рік виконана на 65,7 відсотків (план на звітну дату – 2556,4 тис. грн., фактично надійшло – 1680,3 тис грн.)

Видаткова частина районного бюджету за 2012 рік виконана в цілому на 96,9 відсотків. Виконання плану по загальному фонду склало 99,2 відсотків, а по спеціальному фонду – 65,7 відсотків.

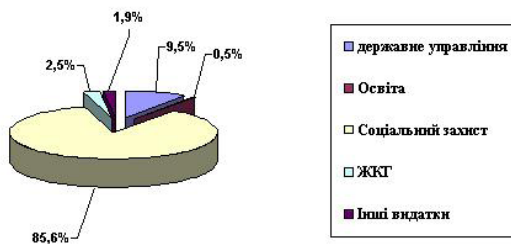

Пріоритетними напрямками в фінансуванні з районного бюджету були і залишаються видатки на соціальний захист та соціальне забезпечення населення в частині надання населенню пільг, субсидій, соціальних та матеріальних допомог, житлово-комунальне господарство та інші видатки.

В звітному періоді на соціальний захист та соціальне забезпечення профінансовано 29967,2 тис.гривень, або 85,6 відсотків видаткової частини загального фонду районного бюджету.

На фінансування житлово-комунального господарства з загального фонду направлено 879,4 тис.гривень, або 89,9 відсотків від плану, а по спеціальному фонду фактично профінансовано – 1698,0 тис. гривень або 65,7 відсотків запланованого.

В рамках проекту „Удосконалення системи соціальної допомоги” в управлінні впроваджена Єдина технологія прийому громадян за єдиною заявою та єдиним пакетом документів.

Структура видатків загального фонду районного бюджету за 2012 рік

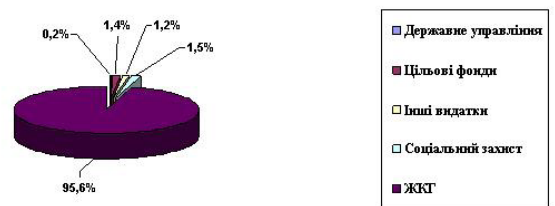
В районі здійснюється робота щодо соціально-побутового обслуговування осіб з обмеженими фізичними можливостями. Суттєвим покращенням щодо зручності та адресності надання інвалідам допомоги та посилення контролю за станом забезпечення протезно-ортопедичними виробами є створення Єдиного Централізованого банку даних з проблем інвалідності. Наявність в банку інформації на інвалідів району дає можливість оперативно отримувати персональну інформацію стосовно кожного інваліда про термін обслуговування та вартість наданих послуг і отриманих виробів, а також проводити контроль щодо цільового використання коштів Державного бюджету, спрямованих на соціальний захист інвалідів. За звітний період введено в Центральний Банк

даних з проблем інвалідності 394 направлення для забезпечення окремих категорій населення протезними виробами та технічними засобами реабілітації.

За звітний період надано матеріальну допомогу за рахунок бюджетних коштів районної ради 384 громадянам на загальну суму 61,0 тис. гривень.

Враховуючи специфіку району, одним із основних напрямків в роботі районної ради та її виконавчого комітету є питання тепло-, енерго-, водозабезпечення, водовідведення, капітального і поточного ремонту житла, санітарно-екологічного стану та завершення газифікації району в цілому. Основним напрямком в роботі управління житлово-комунального господарства районної ради є здійснення контролю за належним утриманням житлового фонду і забезпеченням безперебійної життєдіяльності району.

Підтримуються в належному санітарно-екологічному стані тротуари, прилоткова частина

Структура видатків спеціального фонду районного бюджету за 2012 рік

доріг та прибудинкова територія будинків місцевих рад, а також закріплені території за підприємствами, організаціями, установами, іншими суб'єктами господарювання та власниками приватних будинково-лодінь району. Протягом звітного року було проведено 42 спільних рейди з департаментом економіки міської рад, Міськ СЕС, Садгірським РВ УМВС України в Чернівецькій області, Державною екологічною інспекцією в Чернівецькій області.

Актуальним для Садгірського району, площа якого 8908 га, є питання землекористування. За звітний період відділом земельних ресурсів розглянуто 136 усних та 119 письмових звернень і заяв громадян з питань землекористування. Видано громадянам

109 довідок про розміри земельних ділянок. Прийнято участь в роботі 5 засідань міжвідомчої комісії по прийняттю в експлуатацію житлових будинків та інших споруд, та в роботі 8 засідань узгоджувальної комісії міської ради з питань суміжного землекористування. Перевірено та погоджено 150 технічних документацій по виготовленню державних актів на право власності, постійного користування і наданню в оренду земельних ділянок в Садгірському районі. Протягом 2012 згідно програми «Комплексного захисту Садгірського району від повеней» на відновлення пропускну здатності малих річок району міського фонду охорони навколишнього природного середовища в I півріччі було виділено 350 тис. грн..

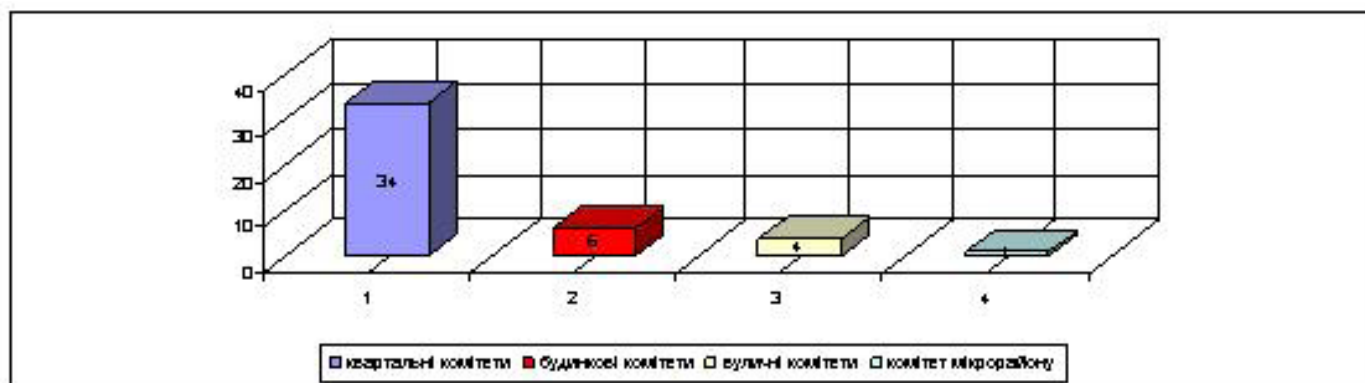
У відповідності до Законів України „Про місцеве самоврядування в Україні” і „Про органи самоорганізації населення” та з метою залучення мешканців району до участі у вирішенні окремих питань місцевого значення в Садгірському районі проведена робота по створенню органів самоорганізації населення.

середовища, проведення робіт по благоустрою та утриманню в належному стані садиб, дворів доріг, парків, кладовищ, обладнанні дитячих майданчиків, газифікації, водовідведенні, попередженні стихійних смітників, розчистки русел малих річок та снігу в зимовий період року.

Слід відмітити, що органи самоорганізації населення активніше почали співпрацювати із управліннями та відділами районної ради, дещо з депутатами районної ради у вирішенні нагальних питань життєдіяльності району. Одне із основних – це благоустрій та дотримання належного санітарного стану прилеглої території в межах мікрорайону, кварталу, вулиці чи будинку.

Також органи самоорганізації населення співпрацюють з управлінням праці та соціального захисту населення районної ради в питанні обстеження матеріально-побутових умов життя одиноких престарілих пенсіонерів, інвалідів, сімей з дітьми.

Робота районної ради та її виконавчого комітету

Станом на 1 січня 2013 року в районі діють: 1 комітет мікрорайону „Ленківці”, 34 квартальних, 4-ь вуличних і 6 будинкових комітети, які здійснюють свою діяльність відповідно до Конституції України, Закону України „Про органи самоорганізації населення”, рішень сесій районної ради та Положень про органи самоорганізації населення.

За 2012 рік з ініційовано і проведено більше 12 зборів громадян за місцем проживання по різних питаннях господарського і соціально – культурного розвитку, охорони навколишнього

постійно висвітлюється в засобах масової інформації. Створено офіційний Інтернет – портал Садгірської районної у м.Чернівцях ради. Зазвітний період надійшло 981 звернень громадян. З них: на отримання матеріальної допомоги – 388, на отримання допомоги на поховання – 20, на призначення і виплату соціальних допомог та призначення субсидій – 77, з питань житлового та комунального господарства – 245, з питань санітарного стану та благоустрою населених пунктів – 61 та інші. Усних звернень – 25. Через вищестоящі органи одержано 77 звернень, колективних звернень – 32.

Районною радою налагоджена співпраця з Садгірським районним відділом УМВС України в Чернівецькій області, прокуратурою Садгірського району, Садгірським районним судом.

На пленарних засіданнях ради в 2012 році було розглянуто роботу Садгірського РВ УМВС України в Чернівецькій області щодо боротьби зі злочинністю та дотриманням правопорядку на території району і окремо роботи дільничних інспекторів міліції. Показники роботи відділу на рівні області в цілому позитивні. Криміногенна ситуація в районі стабільна і знаходиться під

постійним контролем.

Виконавчі органи районної ради тісно співпрацюють з департаментами, управліннями, відділами та службами Чернівецької міської ради, управлінням Пенсійного фонду України в м. Чернівцях, Садгірським районним відділом УМВС України в Чернівецькій області, прокуратурою Садгірського району м. Чернівці, районним управлінням юстиції, судовиконавчою службою району, державною податковою інспекцією у м. Чернівцях, іншими установами (службами) міста і області.

СТАТИСТИКА, ФАКТИ, ПОДІЇ

БУКОВИНА ПРЕДСТАВИЛА СВІЙ ТУРИСТИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ НА ХІХ МІЖНАРОДНІЙ ВИСТАВЦІ UITT 2013 «УКРАЇНА – ПОДОРОЖІ ТА ТУРИЗМ»

Як інформує управління інфраструктури та туризму, у ХІХ Міжнародній туристичній виставці UITT 2013 «Україна - подорожі та туризм», що традиційно відбулася у Міжнародному виставковому центрі в м. Київ, було представлено туристичний потенціал Чернівецької області. Презентували Буковину туристичні оператори, агенти та туркомплекси краю, представники управління інфраструктури та туризму облдержадміністрації та департаменту економіки Чернівецької міської ради.

Для учасників і гостей виставки буковинці підготували різноманітні інформаційні матеріали

про туристичний потенціал області, зокрема путівники, буклети, брошури. Як зазначає управління, завдяки проведенню заходів такого масштабу підвищується імідж краю, широкий загал, у тому числі закордоння, має можливість краще ознайомитися із туристичними ресурсами та принадами області.

Довідково: Туристична виставка UITT є членом Міжнародної Асоціації туристичних виставок ITTFA, Всесвітньої асоціації виставкової індустрії UFI, Всесвітньої туристичної організації UNWTO, Туристичної Асоціації Центральноєвропейських країн СЕСТА, Азіатсько-Тихоокеанської туристичної асоціації РАТА. UITT - це традиційне щорічне місце зустрічі туристичних операторів, агентств, національних і регіональних комітетів, авіакомпаній, страхових компаній, готельних та курортних комплексів. Виставка розкриває весь спектр туристичних послуг, починаючи з організації подорожей різними країнами світу і закінчуючи послугами з авіап перевезень, продажем залізничних білетів, розміщенням та бронюванням готелів, організацією конференцій, семінарів, наданням страхових послуг тощо.

Леонідас ДОНСКИС,

євродепутат

РОСІЇ ТРЕБА УСВІДОМИТИ, ЩО УКРАЇНА НЕ Є ІНСТРУМЕНТОМ ВІДРОДЖЕННЯ ІМПЕРІЇ

Україна наразі здатна змінити весь хід європейської історії. Її демократія має деякі похибки, але за це її уряд не варто заганяти до глухого кута. Так вважає литовський євродепутат Леонідас Донскіс. Представник держави, що, за його словами, мріє про асоціацію із Україною, додає, що і скептичним німцям і французам, і українській політичній еліті треба піти на компроміс. Радіо Свобода поцікавилось, як європарламентар від Литви, яка у червні розпочне головування у Раді Євросоюзу, оцінює ситуацію після того, як Єврокомісія технічно дала своє «добро» на підписання угод щодо зближення із Україною.

– Як друг України, я щасливий, бо думав, що будуть якісь технічні проблеми, що могли б, якщо не паралізувати, то, принаймні, призупинити частину ініціатив Литви напередодні головування у ЄС. Цей документ свідчить, що причин ставити під сумнів українські можливості щодо асоціації, немає. Залишається тільки політична воля, яку зобов'язані висловити уряди європейських держав. Тим часом, асоціація з Україною – це найбільша амбіція та мрія Литви. Звичайно, що проблеми ще будуть, бо є скептицизм у Франції, Німеччині. Вони відстоюють не геополітичний бік, а Україна справді змінить всю глобальну геополітичну ситуацію. Але ці держави кажуть, що існують європейські цінності, й Україна повинна їх дотримуватися. Однак, на мій погляд, необхідний реалізм, який висловлюють центральноєвропейські держави – Польща, Литва, країни Балтії, Чехія й Словаччина. Не можна вимагати від українців одразу ставати такими, як Данія чи Голландія. Адже це процес. Коли Литва приєдналася до ЄС, вона теж не була ангелом. Проблеми були у всіх – болгарів,

угорців, румунів, тож слід розуміти, що йде процес складної трансформації. Але, все ж, Україна – це демократія, але, я б сказав, з похибками.

– Ви згадали політичну волю Євросоюзу, а як Вам бачиться позиція української влади? Чи дозволить її політична воля довести справу до успішного ухвалення угоди у Вільнюсі?

– Я дуже сподіваюся, що президент Янукович та вся еліта України все ж виявляться людьми прагматичними. Розумію, що є деякі протиріччя, але щодо пані Тимошенко треба зрозуміти таку деталь: не можна пов'язувати майбутнє такої держави, як Україна, цілої нації з суперечками на європейському рівні. Потрібні компроміси, на які повинна піти українська влада. Я дуже сподіваюся, що сучасна й освічена Україна переважатиме в цій ситуації. Але і нам треба зрозуміти, що припинювати і заганяти до глухого кута український уряд не можна, а задля майбутнього України треба йти на компроміс. Пристрасті та внутрішню кон'юнктуру, яку не можуть зрозуміти німці та французи, можна відкласти хоч на деякий час, заради того, щоб вирішити фундаментальні питання.

– Ви – політик-ліберал і добре знайомі з настроями українського суспільства. Наскільки органічними для українців є ліберальні настрої та інакодумство?

– Україна – вільна держава, але парадокс полягає у тому, що настала фаза перехідного суспільства, коли політичний клас і еліта не завжди усвідомлюють, що відбувається у цьому суспільстві. Тим часом, українська культура,

інтелігенція – це острови свободи. Я часто відвідую цю країну і бачу, наскільки вільними є мої колеги – письменники, перекладачі, філософи. Вважати, що тільки політики й парламент вирішують долю країни не можна. На суспільство, інакшедумство й ліберальну критику слід зважати. З одного боку, я часом бачу розгубленість політичного класу України. З іншого – нормальну інтелігенцію і людей культури, які розуміють, що треба тиснути й вимагати. Тож я не втрачаю оптимізму. Всі ці дефекти молодій демократії – це проблеми тимчасові, і я впевнений, що Україна стане повноцінною, вільною, ліберальною європейською державою.

– А якщо через згадану Вами розгубленість українська влада не переконає Євросоюз до Вільнюського саміту, що настав час підписати угоду... Які сценарії Ви бачите?

– Я бачу деякі погані сценарії. По-перше, той, який дав би всі інструменти в руки тим, що є скептиками. Зокрема, щодо колег із деяких вели-

ких держав, які боязко дивляться на Україну, бо це велика держава. Це дещо нагадує ситуацію із Туреччиною, яку побоюються не так через іслам, як через те, що наближається велика держава, на яку буде треба зважати. Україна, як Польща чи Франція. Добре було б, щоб вона не мала проблем із правами людини. Велика держава викликає велику зацікавленість і багато різних оцінок. Українська еліта має зрозуміти, що їх держава – це важливий гравець, і заради цього варто забути про свої особисті амбіції. Буде шкода, якщо ми не зможемо скористатися унікальною історичною нагодою змінити весь курс світової політики. Україна змінює все у східній Європі. Це – сигнал Росії, що Європа – це і Україна, а росіяни – це не альтернатива, а теж частина Європи. Росії треба усвідомити, що Україна не є інструментом відродження імперії. Це – вільна держава, яка подає знак, що і Росії самій настав час подумати про Європу.

Радіо Свобода

СТАТИСТИКА, ФАКТИ, ПОДІЇ

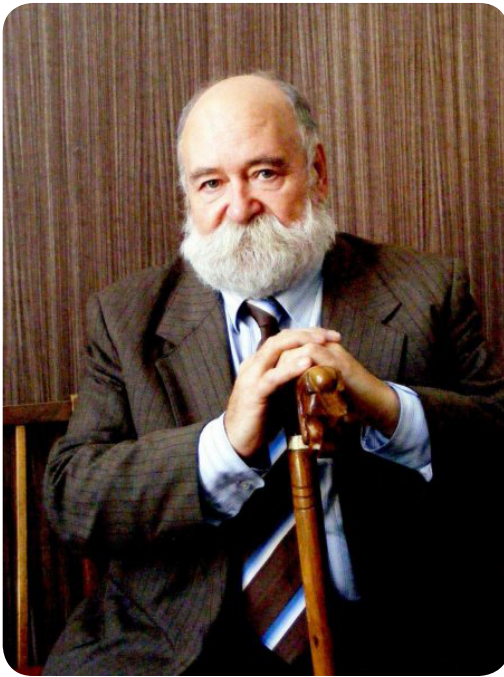
БУКОВИНА ВХОДИТЬ У П'ЯТІРКУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ, ДЕ ВІДЗНАЧАЄТЬСЯ НАЙВИЩИЙ РІВЕНЬ НАРОДЖУВАНОСТІ

Як повідомляє департамент охорони здоров'я та цивільного захисту населення обласної державної адміністрації, під час розширеного засідання колегії Міністерства охорони здоров'я України, на якому підбивались підсумки діяльності відомства у 2012 році та намічались перспективи розвитку сфери охорони здоров'я, заступник міністра Олександр Толстанов, зокрема, зазначив, що Чернівецька область входить у п'ятірку лідерів, де відзначається максимальний рівень народжуваності.

Так, на Буковині цей показник становить 12,8 на 1000 жителів. Вища народжуваність, за даними міністерства, у Рівненській, Закарпатській, і Волинській областях, а найнижчі показники зареєстровані на Донеччині, Сумщині, Луганщині і Чернігівщині.

У 2012 році в Україні народилось на 18 тисяч дітей більше, ніж у 2011 році, коефіцієнт народжуваності зріс з 11,0 до 11,4 на 1000 жителів, повідомив заступник міністра.

Він також наголосив, що в рамках Національного проекту «Нове життя - нова якість охорони материнства та дитинства» триває реформування системи охорони здоров'я матерів і дітей шляхом створення мережі перинатальних центрів, і у 2013 році будуть відкриті такі центри, серед інших, і у Чернівецькій області.

Ігор БУРКУТ,

політолог, кандидат історичних наук

ІСТОРІЯ БЕЗ ДИПЛОМАТІЇ

Знаменитому дипломатові Талейрану приписують фразу, яку він, нібито, сказав іспанському послу 1807 року: «Язык даний людині для того, щоб приховувати свої думки». Проте сучасні російські дипломати час від часу роблять усе, щоби спростувати свого французького колегу-попередника. Кілька років тому через словесні образи на адресу українців позбувся посади генеральний консул РФ у Львові Гузеєв. А днями вимушений був подати у відставку російський генеральний консул у Сімферополі Володимир Андреев. Кримські татари сприйняли його слова на свою адресу як брутальну образу.

Що ж передувало конфліктові? У новітній історії кримсько-татарського народу була трагічна подія, яку вони не можуть забути й простити: 18 травня 1944 р. за наказом Сталіна, кримських татар, звинувачених у «пособництві німецько-фашистським окупантам», вивезли з рідного півострова до Казахстану, Середньої Азії, а декого й до Сибіру. Репресували навіть тих, хто проливав свою кров у боях проти гітлерівців, а також членів їхніх родин.

Цього року до сумних роковин депортації цілого народу була приурочена прем'єра художнього фільму «Хайтарма», у центрі якого важка доля родини одного з найкращих асів Другої світової війни – двічі Героя Радянського Союзу Амет-Хан Султана. Автори фільму привезли на прем'єру учнів видатного пілота, російських

військових льотчиків. Але до кінозалу вони не дійшли: генконсул Андреев «не радив» їм бути на кінопоказі. Журналістам російський дипломат пояснив: у стрічці, мовляв, «перекручується історія Великої Вітчизняної війни». От якби там йшлося про «зрадництво» татар, тоді й він схвалив би цей фільм. Дипломат навіть зверхньо повчав кінематографістів, як слід знімати стрічки про війну.

У сучасній Росії такі печуть як млинці. Але ж ніхто не радить російським кіномитцям у кожному серіалі про червоноармійців обов'язково давати сюжет про «Російську Визвольну Армію» генерала Власова, яку створили гітлерівці. Коли вже говорити про «посібників окупантів», то про всіх, а не вибірково. Зрадники були різного етнічного походження – і росіяни, і татари, і українці, і багато інших. Проте жоден з цих народів не перейшов

повністю на бік окупантів, а з нацистами билися мільйони радянських громадян, представників усіх національностей СРСР. Але сталінське керівництво свої страшні провали початку війни переклало на чужі плечі й вигадало «зраду» цілих народів, виселяючи їх з традиційних місць проживання. Колективної відповідальності не повинно бути: кожна людина має відповідати лише за свої власні вчинки, а не за провини інших.

З Криму депортували не тільки кримських татар. Вивезли і місцевих болгар, вірмен, греків, італійців, німців, угорців. Навіть тих циган, яких не встигли знищити гітлерівці: ромське населення Криму розмовляло кримськотатарською мовою.

А чекісти не мали часу розбиратися, з ким мають справу – з циганами, чи з кримськими татарами...

Півострів «зачистили» від його населення, нібито для створення там обіцяної американцям Єврейської РСР, про що нині говорять в РФ. Але завезли сюди росіян, які наразі складають більшість населення Криму. Частина з них не приховує своєї ненависті до кримських татар. Саме такі оголосили Володимира Андреева почесним членом «Русской общины Крыма»: шовіністи прагнуть бути єдиновладними господарями Криму за підтримки ззовні. Їм не до дипломатії, а історію вони використовують як інструмент.

СТАТИСТИКА, ФАКТИ, ПОДІЇ

МИХАЙЛО ПАПІЄВ ПРИВІТАВ КОЛЕКТИВ БУДАПЕШТСЬКОЇ ОПЕРЕТИ НА БУКОВИНСЬКІЙ СЦЕНІ

9 квітня в обласному музично-драматичному театрі ім. О. Кобилянської виступив Будапештський театр із всесвітньовідомою оперетою «Сільва» Імре Кальмана. «Сьогоднішній день у столиці Буковини сміливо можна назвати великим музичним святом, позаяк мимоволі порівнюємо візит угорських артистів із приїздом свого часу до Чернівців великого Ференца Ліста», - зазначив голова обласної державної адміністрації Михайло Папієв перед початком вистави. Він додав, що Будапештський театр сьогодні повернув незаперечно музичному місту Чернівцям мистецтво оперети.

«Сьогодні у цій залі зібралось все місто, як це було завжди у Чернівцях, коли приїздили великі артисти. Від імені буковинців, які, певен, добре знаються на музичному мистецтві, я щиро дякую артистам Будапештської оперети за задоволення, яке ви подаруєте всім нам», - підкреслив керівник виконавчої влади краю. Михайло Папієв окремо подякував Генеральному консулу Угорщини пану Йозефу Бачкаї за цей мистецький дарунок Буковині та висловив сподівання, що цим святом оперети започаткована нова сторінка співпраці між Чернівецькою областю та Угорщиною.

прес-служба ОДА

Ігор ПІДДУБНИЙ,

доцент, кандидат історичних наук

РОСІЙСЬКЕ ЦИВІЛЬНЕ УПРАВЛІННЯ БУКОВИ- НОЮ В ПЕРІОД ПЕРШОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ (1914 – 1917 РР.)

З початком бойових дій на Південно-західному фронті та зайняттям російськими військами території Східної Галичини і Буковини для російського командування виникло питання управління цими територіями. Власне перші розпорядження у даному питанні були зроблені в наказі генерала О.Брусілова від 10 серпня 1914 р., але необхідність конкретизації ряду положень змусила давати нові розпорядження. Так, 14 серпня 1914 р. генерал-лейтенант граф Г.Бобрінській та головний начальник постачання армій фронту генерал Забелін отримали розпорядження розробити «Положення про управління ворожими областями» та штати закладів генерал-губернаторства [1, с.129-130, 132].

19 серпня 1914 р. «Положення» було затверджене Верховним головнокомандуючим і ним для управління зайнятими територіями встановлювалися посади цивільного управління – військового генерал-губернатора, губернаторів, градоначальників, начальників повітів. Цивільне управління підпорядковувалося інтересам армії та мало полегшити відносини між військами та місцевим населенням. У зв'язку з цим військовий генерал-губернатор підпорядковувався головному начальнику постачання генералу Забеліну. Власне це дає підстави російській дослідниці О.Бахтуріній стверджувати, що в серпні 1914 р. військова влада створила додаток до існуючої системи управління тилом для розвантаження

військових та створення стабільності в тилу армії [1, с.132].

Безумовно у організації управління зайнятими областями першочергова увага відводилася Галичині, а Буковина залишалася дещо осторонь цього процесу, але зрозуміти причини цього явища можна. Наступ російських військ у 1914 р. давав підстави сподіватися на зайняття росіянами всієї Галичини, а значить і організації відповідного управління доволі великою територією з різномірним за національністю населенням. Крім того, саме на території Галичини доволі гострими виявилися суперечки про повноваження між військовими та цивільною владою. Рішення з приводу Галичини приймалися на різних рівнях влади, в тому числі і в Міністерстві закордонних справ Росії, адже максимального злиття Галичини з рештою території Росії можновладці прагнули

досягнути ще до часу вирішення подальшої долі краю на міжнародному рівні [1, с.134].

У вересні 1914 р. Рада міністрів Російської імперії намагалася укріпити свої позиції в управлінні Галичиною і з 16 вересня 1914 р. радою міністрів встановлено посаду завідувача цивільними справами у зайнятих по праву війни областях, який мав мати у підпорядкуванні посадових осіб встановлених Положенням від 19 серпня 1914 р.

Пропозиція Ради міністрів не була схвалена Верховним головнокомандуючим великим князем Миколою Миколайовичем, але 3 жовтня 1914 р. наказом Верховного головнокомандувача у Ставці було створено Канцелярію, а військовий генерал-губернатор Галичини підпорядкований начальнику Штабу Верховного Головнокомандувача. Фактично виникла система подвійного підпорядкування, хоча реально адміністрація Галичини залишилася в підпорядкуванні головнокомандувача Південно-Західного фронту [1, с.135-139].

За наказом Верховного головнокомандувача 29 серпня 1914 р. в Галичині створено тимчасове військово-генерал-губернаторство, влада якого поширювалася на весь театр бойових дій на території Австро-Угорщини. При цьому була відсутня система губернських закладів, не були ще визначені порядок створення губерній та компетенції губернаторів. Тим не менше, за «Положенням» від 19 серпня 1914 р. губернію мав очолювати губернатор зі штатом чиновників з метою здійснення контролю за діяльністю повітової адміністрації. Повіти на зайнятій території відповідали територіально австрійським повітам. Питання ж створення губерній виявилось пов'язаним з ходом бойових дій. Так, восени 1914 р. на території Галичини було створено Львівську та Тернопольську губернії. Після зайняття російськими військами території на захід від Львова у квітні 1915 р. було створено Перемишльську губернію. З частини повітів Галичини і Буковини створили Чернівецьку губернію. Так, станом на 27 січня 1915 р. до неї входили Чернівецький, Заставнівський, Вижницький, Сторожинецький, Сіретський, Гурагуморський, Кимполунзький, Городенківський, Коломийський, Снятинський, Надвірнянський, Косівський, Делятинський, Рахівський повіти [2, с.44].

Остання проіснувала в даному статусі до 7 жовтня 1914 р., і пізніше була відновлена і діяла з 15 листопада 1914 по 1 лютого 1915 р. Керівництво Чернівецькою губернією 14 вересня 1914 р. від генерала Навроцького прийняв камер-юнкер С.Євреїнов, який у квітні 1915 р. став також і перемишльським губернатором.

Особовий склад адміністрації складався зі штаб-офіцера з особливих доручень, лікарського інспектора, 6 чиновників на посади помічників начальників повітів, 2 чиновників канцелярії, 4 околоточних наглядачів. При губернаторі було 50 стражників. Станом на 14 лютого 1915 р. штат губернської адміністрації зріс до 8 чиновників канцелярії, 1 штаб-офіцера з особливих доручень, 1 лікарського інспектора. 6 начальників повітів, 9 помічників начальників повітів, 9 чиновників канцелярій управлінь начальників повітів, 1 поліцеймейстера, 4 приставів, 4 помічників приставів, 16 околоточних наглядачів, 40 горо-

дових, 10 урядників та 249 стражників. Проте відсутність достатньої кількості класних чинів не дала змоги С.Євреїнову організувати владу у повітах, через що він зосередив свою діяльність на Чернівцях. Крім того, відсутність чітких інструкцій змушувала губернатора діяти на власний розсуд [2, с.45].

Прикладом цього стали дії Чернівецького губернатора у його спробах забезпечити коштами голодуюче населення Чернівців. За даними чернівецького дослідника В.Заполовського він дав дозвіл на проїзд у Ватра Дорней та назад службовцю Православного релігійного фонду Нестюку. Останній отримав від австрійського губернатора Буковини Мерана для чернівецьких пенсіонерів, чиновників, жінок та дітей, які голодували 500 тис. крон. Такий крок представника російської влади, на думку чернівецького історика лише підтвердив в очах буковинців тимчасовість російської влади в краї [2, с.46].

Загалом діяльність цивільного управління в окупованих територіях організовувалася за зразком Російської імперії, хоча російська адміністрація виявилася тут майже безконтрольною. Існувала певна неузгодженість у діях військової та цивільної адміністрації на зайнятих територіях, що змушувало ряд російських високопосадовців говорити про необхідність зосередження відання справами окупованих областей в руках єдиного органу. Так, О.Бахтуріна приводить думку міністра шляхів сполучень С.Рухлова, що відсутність єдності в управлінні частинами Галичини і Буковини шкідливе не лише з організаційної, але й політичної точки зору, оскільки «представники різних інтересів і народностей часто прагнуть добитися сприяння того чи іншого відомства своїм намірам». Вона ж, посилаючись на заяви чиновників стверджує, що на 1915 р. в Галичині склалася система відсутності керівництва [1, с.138].

Не виключено, що все це було результатом дій самої російської адміністрації. Так, на посади штатних чиновників, на посади поліцейських відправлялися часто особи, що не володіли достатніми знаннями чи не мали необхідного рівня освіти. Основна маса чиновників була відряджена сюди з Київської, Подільської та Волинської губерній і з них більшість мала початкову освіту,

рідше – середню. Брак чиновників змушував приймати рішення про призначення на посади осіб, що таким не відповідали. Проблема створювало і те, що призначення на службу відбувалося по різним відомствам, а відбір чиновників був таким, що викликав невдоволення місцевого населення російською владою. З іншого боку не лише невисокі якості чиновників, але й брак їх не давав змоги окупаційній владі розгорнути діяльність належним чином. Останнє змушувало росіян звертатися до послуг австрійських чиновників, хоча діяльність останніх нерідко йшла врозрід з намірами російської адміністрації.

Одним з завдань останньої стало витіснення з вжитку німецької мови, поширення більше інформації про Росію та запровадження російської мови у державних закладах та освітніх установах. Зокрема, в Галичині та на Буковині Д.Чіхачов пропонував відкрити курси російської мови для вчителів та з 1 січня 1915 р. зробити викладання російської мови обов'язковим у всіх навчальних закладах. За гарні результати російських завідувачів навчальними закладами пропонували нагороджувати. З 1916 р. пропонувалося у початковій школі замінити «малорусское наречие» російським фонетичним правописом і вести викладання виключно російською мовою. Подібні пропозиції в Галичині підтримувалися лідерами місцевих москвофілів Ю.Яворським, С.Бендасюком, які також демонстрували запровадження російської мови як необхідність для населення Галичини [1, с.150-152].

На відміну від Галичини Буковина могла прийматися більш сприятливою для діяльності російської

адміністрації. Хоча тут національний склад населення був більше різнобарвним, головним було те, що переважна більшість населення належала

до православної церкви. Цю думку висловили і чиновники російського МЗС, відряджені восени 1914 р. на Буковину: «Тут відчувається нова ланка між нами та ними. Особливо в розмові зі священниками. Тут особливо підкреслюється визвольний характер війни, хоча населення ще повністю не впевнене у міцності нашого завоювання і боїться висловлюватися». Та все ж насправді буковинські православні священники дещо насторожено поставилися до російської адміністрації. А після другого відходу австрійських військ з митрополит Буковини переніс свою резиденцію з Чернівців до Ватра Дорней, чим підняв патріотичні настрої серед населення.

З боку російської цивільної влади вчинялися дії організаційного характеру. Так, з подачі москвофілів Геровських у місті були проведені арешти серед чиновників. Так, за наказом С.Євреїнова був зміщений з посади бургмайстер С.Вайсельбергер та разом з іншими чернівчанами відправлений на заслання як цивільний полонений. На його місце було призначено румуна Т.Боканчу. Вибір впав на дану особу з причини намагання Росії добитися прихильного ставлення від Румунії та домогтися втягнення її у війну на боці Антанти. На доповнення до цього представник МЗС на Буковині Муравйов пропонував у випадку відходу росіян з Буковини забезпечити передачу влади на території населеній румунами румунським органам влади. На його думку це міг бути захід спрямований на здобуття руму-

нами незалежності, який змусив би австрійців придушувати цю незалежність. Тобто діяльність цивільної адміністрації на Буковині на пряму використовувалося для підтримання російського впливу у Бухаресті.

Одночасно з цим на Буковині, особливо у Чернівцях, російська цивільна адміністрація розгорнула антиєврейську кампанію. Євреїв вважали такими, що негативно сприймали російську владу та протидіяли їй. Саме тому прийнято було рішення про виселення євреїв з місцевостей, які залишали війська та збиралися брати заручників з числа заможних і впливових євреїв. Поруч з євреями у «корисному страху» опинилося й німецьке населення Буковини. Заборона вживання німецької мови поширилася також на читання німецької преси та книг і загрожувала грошовим штрафом чи ув'язненням. При відступі з півдня Буковини російські війська руйнували німецькі господарства. Під загрозою опинилися і діячі українського національного руху, національні товариства. Стосовно румунського населення хоча і були віддані розпорядження щадити його майно, все ж і румунські села зазнавали руйнувань з боку російських військ [2, с.47-50].

Помилки, яких допускалася російська адміністрація у 1914-1915 рр. виправлялися у 1916 р. саме вони були темою обговорення в російській пресі. Так, у газеті «Речь» відзначали необхідність добитися від населення Галичини та Буковини відповідним ставленням до мови, церкви та куль-

турних закладів всіх груп населення цих країв [1, с.159]. Луцький прорив та повторне зайняття Галичини і Буковини росіянами знову підняло питання про цивільне управління. У боротьбі, яка тривала навколо кандидатури на посаду

військового генерал-губернатора виграв головнокомандувач військами Південно-західного фронту генерал О.Брусілов. 3 липня 1916 г. до Ставки прибув генерал-ад'ютант Ф.Трепов. 16 липня 1916 р. на території Галичини і Буковини відновлено військово-генерал-губернаторство (Тернопольська та Чернівецька губернії) з центром у Тернополі. 28 липня 1916 р. чернівецьким губернатором призначено В.Лігіна.

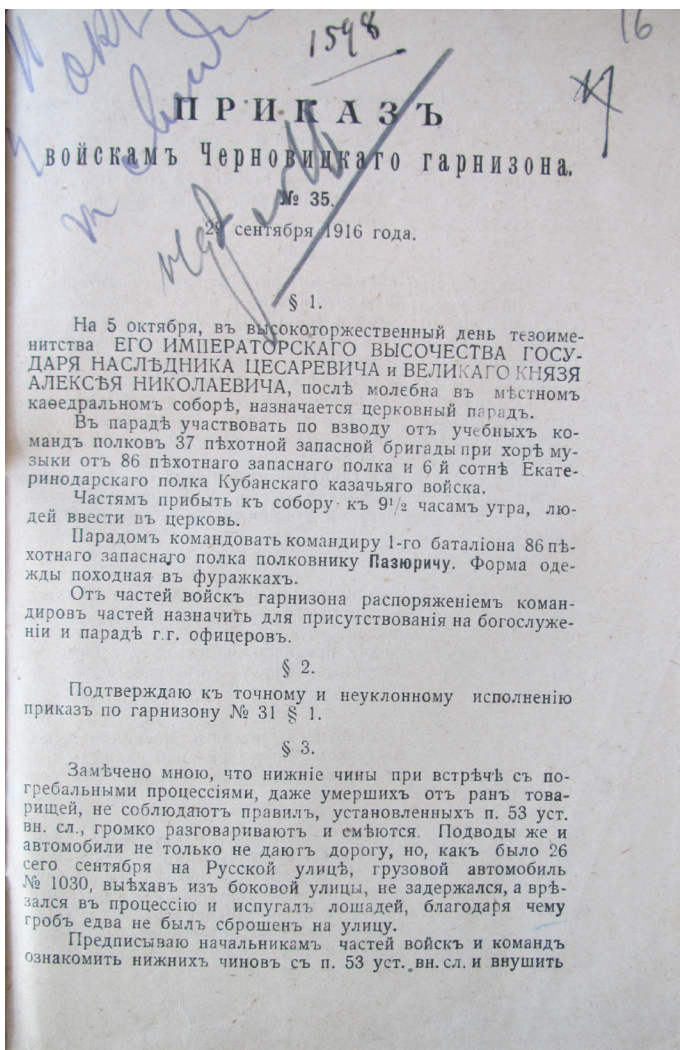
В адміністративному відношенні відбувалися деякі зміни. Так, визнавши Заставнівський повіт надто малим, російська адміністрація об'єднала його з Кіцманським. 13 лютого 1917 р. з'єднані були Вашківський та Вижицький повіти, а 24 лютого Печеніжинський повіт об'єднали з Коломийським. Після всіх реорганізацій Чернівецька губернія поділялася на 13 повітів, з яких Чернівецький, Кіцманський, Вижицький, Сторожинецький, Сіретський, Сучавський, Радівецький, Гурагуморський, Кимполунзький були буковинськими, а Снятинський, Косівський, Коломийський,

Городенківський – галицькими. У повітах були відкриті управи, а начальники повітів мали ті ж обов'язки, що і у 1914-1915 рр., у тому числі виконавча цивільна влада мала сприяти проведенню ревізій на потреби армії у цивільного населення [2, с.142]. Останнє страждало від самовільно встановлюваних військовими цін на худобу та продукти. Цивільні чиновники часто змушені були лише констатувати факти того, що населення залишається без засобів до існування, але не могли нічого змінити. У жовтні 1916 р. мали місце випадки голоду у селах Вижицького повіту, що змушувало російську сторону організувати харчування населення. З середини грудня 1916 р. голодувало й населення Чернівецького повіту. Пункти харчування відкриті також і у Чернівцях, хоча і тут відчувалася нестача продуктів харчування [2, с.143-150]. Після революційних подій у Росії відбулися зміни і у керівництві міста та краю, однак вони пов'язані з діяльністю Тимчасового уряду і мають розглядатися окремо.

Загалом у період Першої світової війни цивільне управління на Буковині та у Галичині виявилось звичайним додатком до військового управління тилом і вимушене було проводити більшість заходів в інтересах армії. При цьому організація управління робилася за зразком Російської імперії та і інтересах швидшого злиття зайнятих областей з імперією.

Література:

1. Бахтуріна А.Ю. Окраины российской империи: государственное управление и национальная политика в годы Первой мировой войны (1914-1917 гг.). – М.: РОССПЭН, 2004. – 392 с.
2. Запововський В.М. Буковина в останній війні Австро-Угорщини: 1914-1918. – Чернівці:Золоті литаври, 2003. – 284 с

Мирослав ЗАЯЧУК,

кандидат географічних наук, доцент

До питання формування «кластерів» - центрів регіонального розвитку

Розвиток підприємницької активності в регіонах України шляхом консолідації зусиль органів місцевого самоврядування, ділових кіл та наукових установ, а також інших допоміжних агентств і асоціацій проявляється у формуванні ефективних виробничих структур ринкової економіки, якими є кластери, альянси, партнерства, технопарки тощо. Вони можуть діяти у вигляді як формальних так і неформальних утворень, що передбачають синергію зусиль об'єднаних підприємств.

В основі кластеризації – тенденція підприємств близької спеціалізації кооперуватися за територіальним принципом (географічним). Ефект кластеризації досягається не тільки, але і за рахунок взаємодії її елементів, консолідації зусиль в спільному використанні ресурсів території, взаємодоповнюванні у виконанні різних видів діяльності.

З англійської термін “cluster” перекладається як скупчення, концентрація, пучок, гроно, кущ, рій, група тощо. В загально-теоретичному визначенні «кластер» тлумачиться як об'єднання однорідних елементів, що може розглядатися як самостійна одиниця, має певні властивості, виконує спільну функцію з ефективністю більшою, ніж одиничний елемент, та який управляється як єдине ціле. Так, у словниках та енциклопедичних виданнях наводиться, що у математиці «кластер» визначає фізично близьке розташування логічно пов'язаних об'єктів в ме-

жах однієї області, в астрономії — група зірок, що пов'язані силами гравітації, у хімії — складне об'єднання декількох атомів чи молекул, в інформатиці — одиниця зберігання даних, або група комп'ютерів, що об'єднані каналом зв'язку та є з точки зору користувача єдиним апаратним ресурсом; в статистиці — клас споріднених елементів статистичної сукупності, при обробці даних застосовують спеціальний метод кластерного аналізу як спосіб групування багатомірних об'єктів на підмножини; у лінгвістиці — група близьких мовних діалектів; у музиці — як багатозвуччя, що дає суцільне заповнення акустичного простору або утворення шуму; у містобудуванні — територіальне утворення в мегаполісі як відносно автономна одиниця, що забезпечує своїм мешканцям повний набір міських функцій. Наукове обґрунтування формування виробничих дислокацій, індустріальних округів, промислових кластерів, «центрів росту» здійснено в працях закордонних вчених А. Маршалла, М. Вебера, М. Портера, Ф. Перру, Й. Шумпетера, Б. Хіггістона, Де Брессона, Е. Хувера, С. Розенфельда, П. Дерінгера, Дж. Тюнена, А. Льоша, Д. Теркла, П. Кругмана і українських вчених Саблука П., Шаблія О., Топчієва О., Кропивка М., Соколенка С., Ранця І., Паламарчука О., Смаль В., Стеченка Д., Войнаренка М. та ін.

За М. Портером, кластери – це сконцентровані за географічними ознаками групи взаємопов'язаних компаній, спеціалізованих

постачальників та постачальників послуг; фірм у відповідних галузях, а також пов'язаних з їхньою діяльністю організацій у певних галузях, що конкурують, але разом з тим ведуть спільну роботу [15].

Такі формування сприяють створенню конкурентного середовища, оскільки вони здатні оптимально визначати специфічні вимоги замовників до кінцевої продукції, ефективніше забезпечують розповсюдження інновацій, навичок маркетингу, формування зв'язків, які в кінцевому рахунку, є визначальними в конкурентній боротьбі, підвищенні продуктивності та збалансованому розвитку.

Кластерами є структури з географічно близько розташованих геопросторових взаємопов'язаних компаній та організацій, що співпрацюють та спільно діють у виробничому напрямі і характеризуються спільними напрямами діяльності та взаємодоповнюють один одного. Він може складатись з певної кількості (від двох-трьох до десятків) різних за величиною компаній та організацій, що надає можливість кожній з них отримати переваги від ефекту синергії. Головна відмінність кластерів полягає в тому, що компанії та організації в складі кластеру зберігають юридичну самостійність. Водночас за рахунок спільної діяльності, і перш за все, завдячуючи розширенню та прискоренню інноваційності виробничих процесів досягають значно вищої продуктивності праці [13].

Зазначимо, що у Плані заходів підтримки експортної діяльності суб'єктів малого та середнього підприємництва, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України (№569 від 21.06.2009р.), одним із заходів є поширення позитивного досвіду використання нових інструментів кооперування малих, середніх і великих підприємств (кластеризації, субконтрактації). На створення нових форм поєднання корпоративних підприємств впливають різноманітні чинники: географічне положення, природно-ресурсний, працересурсний, споживчий потенціали; розвиток ринкової та комунікаційної інфраструктур; сформований інноваційно-інвестиційний клімат території; економічна привабливість регіону та можливість формування економічних брендів тощо.

Кластерні концепції в географічній економіці ґрунтуються на зв'язках і взаємозалежності між корпораціями, об'єднаними в мережеву (вертикальну) структуру для виробництва продукції, послуг та інновацій, які виходять за межі горизонтальних систем, що діють на спільному ринку і входять до однієї промислової та фінансової групи. Варто зазначити, що стандартизовані правила у сфері кластеризації відсутні, а самі кластери мають унікальний та індивідуальний характер.

Географічна концентрація – одна з найважливіших характеристик кластеру. Це пов'язано з перевагами, що одержуються фірмами завдяки спільному розташуванню у певній місцевості:

- природні ресурси або інші унікальні місцеві активи стають більш доступними;
- географічна близькість забезпечує можливість для зниження трансакційних витрат, особливо в організації доступу до знання і його передачі;
- спеціалізація постачальників по факторних ринках щодо праці, капіталу і технологічних ресурсах може бути полегшена в межах окремого регіону;
- засоби організації доступу і спільного користування інформацією про ринкові чи технологічні зміни можуть стати більш ефективними в регіоні;
- взаємодія з місцевими споживачами породжує процес навчання і більш сталий попит.

Якщо розглянути визначення кластера, то на даний час не існує однозначного загальновизнаного його тлумачення. Відомі такі трактування поняття «кластер».(табл.1.).

Таблиця 1.

Поняття «кластер» [1,5]

<p>Групи компаній розташованих поруч. В окремих випадках такі зосередження утворюють групи компаній, які належать до однієї й тієї ж галузі</p>	<p>Л.Є. Янг,</p>
<p>Л. Г. Мэтон</p>	
<p>Зосередження найбільш ефективних і взаємозалежних видів економічної діяльності, тобто сукупність взаємозалежних груп, успішно конкуруючих фірм, які утворюють «золотий перетин» у західній інтерпретації «diamond» всієї економічної системи держави й забезпечують конкурентні позиції на галузевому, національному і світовому ринках</p>	<p>А. Мігранян</p>
<p>Структура з особливістю географічної локалізації, при якій підприємства, що складають основний технологічний ланцюжок створення доданої вартості, зв'язані загальними економічними інтересами й повною корпоративною культурою взаємодії, доповнюють один одного з метою посилення конкурентних переваг і взаємодіють із постачальниками, споживачами, науковими, освітніми й громадськими організаціями, за допомогою обміну товарами, технологіями, інформацією, послугами.</p>	<p>И.В. Мельман</p>
<p>Територіально-галузеве добровільне об'єднання підприємницьких структур, які тісно співпрацюють із науковими установами й органами місцевої влади з метою підвищення конкурентоспроможності власної продукції й економічного росту регіону.</p>	<p>М.П.Войнаренко</p>
<p>Система взаємозалежних технологічною і територіальною спільністю підприємств, організацій, інфраструктурних об'єктів, фінансових інститутів науково-дослідницьких, впроваджувальних і інвестиційних фірм, що забезпечує оптимальне функціонування всіх структурних елементів на основі інноваційних продуктів і технологій.</p>	<p>Д.В. Проскура</p>
<p>Мережа незалежних виробничих і сервісних фірм (включаючи їхніх постачальників), творців технології і ноу-хау, що зв'язують ринкові інститути і споживачів, взаємодіючи один з одним у рамках єдиного ланцюжка створення вартості.</p>	<p>Д.В. Євтюхін</p>

Аналізуючи вищеподані поняття можна запропонувати наступне визначення: **кластер – це територіально-галузеве, конкурентно-координаційне об'єднання підприємницьких структур, громадських організацій і наукових установ, що забезпечує конкурентні позиції на мезо, макро і мегарівнях.**

Згруповані разом підприємства тобто всі члени кластера роблять один одному взаємну підтримку. Також учасники кластера одержують додаткові конкурентні переваги під впливом сукупного впливу ефектів масштабу охоплення й синергії кратного ефекту, отриманого в результаті злиття окремих частин в одну систему. Відрізняючись стійким партнерством взаємозалежних агентів сполученням кооперації й конкуренції, ефектами перетікання знань, збільшення грошового потоку шляхом додавання грошових потоків компаній, зниження витрат. Кластер отримує потенціал, що перевищує суму потенціалів окремих складових. Це дозволяє виробничим компаніям стабільно здійснювати інноваційну та інвестиційну діяльність.

Процеси глобалізації і стрімке завойовування ринків продуктами НТП істотно вплинули на розвиток економіки, а головне її організацію. Практика показала що однією із кращих моделей розвитку галузевих комплексів у регіонах є створення кластерів. На даний час моделі кластерів розробляються в багатьох країнах світу і в Україні зокрема.

Досвід країн ЄС свідчить, що кластеризація є однією з умов підвищення конкурентоспроможності економіки регіону та держав. Наприклад, економіка Фінляндії повністю кластеризована, економіка Нідерландів розбита на 20 «мегакластерів», на основі функціонування яких визначено пріоритети інноваційної політики держави, у Данії в кластерах беруть участь 40 % усіх підприємств країни, які забезпечують 60 % експорту, в Австрії діють транскордонні кластери з Німеччиною, Італією, Швейцарією, Угорщиною і Францією, у Німеччині домінують промислові кластери тощо. Близько 60 міждержавних, регіональних, національних, громадських організацій об'єднані в Європейський кластерний альянс, який функціонує на основі Європейського кластерного меморандуму. Найвідомішими, на світовому рівні, кластерами є: ІТ-кластер «Силіконова долина» (Сан-Франциско, США), автомобільний кластер (Детройт, США),

кінокластер «Голлівуд» (Лос-Анджелес, США), кластери металообробки та машинобудування (Німеччина і Швеція), кластери моди (Мілан і Париж), фінансові кластери (Лондон, Гонконг), центр нанотехнологій (Нью-Мехіко, США), кластер «Бангалор» (програмне забезпечення, Індія), кластер «Долина Дахран» (енергетика, Саудівська Аравія), кластер «Полюс дитинства» (Франція), мультимедійний кластер (Нідерланди), Національний Центр Кластерів і технологічних мереж (Словенія) і ще тисячі успішних кластерів. Серед українських кластерів, відзначимо - «Буковель»; кластер ліжникарства, кластер художніх промислів (Івано-Франківська область); транспортно-логістичний кластер (Закарпаття); Львівський кластер ІТ та кластер бізнес послуг; Хмельницький будівельний кластер, Хмельницький швейний кластер; Кам'янець-Подільський туристичний кластер; кластер сільського туризму (с. Гриців Хмельницької області); інноваційно-інвестиційний кластер (м. Тернопіль); Вінницький переробно-харчовий кластер, кластер деревообробки (Рівненська область), Сумський кластер екологічно чистої АПК продукції, Сумський будівельний кластер, кластери Севастополя, Харківський технопарк «Технополіс» - кластер альтернативної енергетики, також науково-освітній, авіаційний, с/г, машинобудування, фармацевтичний, охорони здоров'я (Харківська область); в Києві — національні інноваційні кластери «Технології інноваційного суспільства», «Енергетика сталого розвитку», «Нові продукти харчування» та інші. Практика розвитку кластерів на міжнародному національному та регіональних рівнях в країнах різного рівня розвитку є доволі успішною і може бути використана в Чернівецькій області, принаймні просто з метою повторення успіху.

На формування та розвиток кластерів впливають такі чинники як:

1. *Географічне розташування (близькість ринків).* Це важливий чинник формування та розвитку кластерів, особливо при виробництві продукції, яку важко транспортувати, або для продукції процес виробництва якої вимагає постійної взаємодії з постачальниками сировини чи компонентів, або постійних контактів із замовниками. За законами мережі відстань між двома точками скорочується, якщо вони обидві в якості вузлів в тій чи іншій мережевій формації [12]. Враховуючи, що Чернівецька область є най-

меншою за площею в Україні, з досить високою щільністю транспортної мережі а транспортна доступність більшості міських поселень є високою, то цей чинник виконується.

2. Забезпеченість спеціалізованою робочою силою. Відомі світові успішні кластери розвинулись у безпосередній близькості від університетів та інших центрів освіти і технічної підготовки. Це відбір випускників, гранти на навчання, впровадження наукових ідей, спільні вишукування тощо. Соціальні відносини між працею та капіталом кардинально змінюється. Капітал набуває все більш глобального характеру, праця навпаки стає більш локальною, підкоряючи децентралізації під дією мережевих структур. Організації, що займаються місцевим економічним розвитком, намагаються посприяти компаніям, що входять до кластеру, залучають до них спеціалістів, демонструють розмах та широкий спектр регіональної активності в їх конкретних сферах діяльності [12]. Наявність в Чернівецькій області, майже, тридцяти ВНЗ, широкий спектр спеціальностей та відповідно різнопрофільних випускників також сприяють процесам кластеризації в регіоні.

3. Наявність постачальників засобів виробництва та інших ресурсів. Більша кількість контрактів між розміщеними поруч підприємствами виробництва засобів виробництва та їх споживачами забезпечують підтримку інновацій взаємодії фірм в багатьох регіонах. Водночас, наявність функціонування в цьому регіоні кластеру значно підвищує ефективність закупівлі. Більше того, присутність більшого числа виробників товарів і послуг в значній мірі знижує ризики при їх закупівлі, оскільки, у випадку необхідності, можна змінити постачальника продукції, вибрати аналогічну продукцію більш високої якості. Якщо якась фірма не приймає участі в кластері, однак займається виробництвом конкурентної для кластеру продукції, то вона не маючи доступу до тих переваг, які дає кластер, поступово буде витіснена з ринку. До того ж участь в кластері не тільки значно оперативніше “підводять” членів кластеру до необхідності впровадження інновацій, але і робить фірми — учасники більш гнучкими та здатними до прискореного реагування на потреби ринку [6]. Чернівецька область є однією з найбільш підприємницько насичених, а пріоритетні напрями розвитку (туристичний та аграрний) представлені значною кількістю підприємств.

4. Доступність місцевих природних ресурсів. Наявність природних ресурсів також є одним із найістотніших чинників, завдячуючи йому виникла більшість таких кластерів, як лісовий, чорних та кольорових металів, паперу і картону тощо. Чернівецька область, при надзвичайно вигідному географічному положенні, має значний ресурсний потенціал (лісові, земельні, рекреаційні, агрокліматичні, водні ресурси тощо), що має перспективно впливати на процеси кластеризації в області.

5. Ефект масштабу у виробництві. Перехід до “нової” економіки стимулюється лібералізацією ринків, посилюються - мобільність капіталу, глобалізація стандартів, розвиток телекомунікацій. У виникаючих повсюдно нових підприємствах що покликані займатися випуском високовартісної продукції і організовані за принципом мереж, централізоване зосередження власності та контроль на всіх щаблях вертикально виявився нездійсненим [14]. З досягненням високих рівнів розвитку кластерів в Чернівецькій області є всі передумови для зростання масштабів виробництва та виходу на загальноукраїнський та міжнародний ринки.

6. Наявність інфраструктури. Ефективна кластеризація економіки неможлива без сучасної інфраструктури. З посиленням глобалізації та регіоналізації, що прискорили приватизаційні процеси, окремі фірми та кластери все більш почали інвестувати капітал в різноманітні спеціалізовані види інфраструктури. Особливо спрямовані на це кластерні структури, одним із головних завдань яких є ефективно використання наявних чинників виробництва, що забезпечують високу рентабельність. Завдяки таким ініціативам кластерів фірми отримують доступ до спеціалізованої інфраструктури, здійснюють поповнення своїх підрозділів працівниками, що підготовлені на місцевих програмах та інших суспільних послуг при малих затратах. Звісно, можливості, що створюються в кластерах, також потребують певних витрат, однак витрати на реалізацію цих можливостей значно менші, чим витрати на їх отримання не будучи в кластері. В багатьох країнах таку інфраструктуру створює держава. Особливу роль в спільних умовах відіграє так звана спільно використовувана інфраструктура, яка покликана обслуговувати агломераційні утворення за рахунок сумісних трудових ресурсів та місцевих об'єднань постачальників. Таким чином

місцеві можливості колективно використовуваної інфраструктури дозволяють досягти більш високого рівня спеціалізації, на цій основі — ефективності виробництва.

В Чернівецькій області формування елементів інфраструктури розвитку проходить дуже нерівномірно. Ця робота в регіонах поки носить хаотичний та епізодичний характер і в значній мірі залежить від ініціативи та заінтересованості місцевої влади.

7. Низька вартість трансакцій. Незмінною умовою трансформацій економіки є нововведення. Це породжує потребу у фінансуванні, що необхідне для технологічного оновлення, так і для реорганізації бізнес процесів або компаній. Для багатьох компаній зниження собівартості та вартості трансакції зараз залишається головним джерелом досягнення успіхів у конкурентній боротьбі. Однак в умовах загострення конкуренції і особливо в галузях, найбільш чутливих до затрат (н-д, роздрібна торгівля), фірмам треба відходити від стереотипів і переключатися на нові форми роботи, організовувати електронну торгівлю, використовувати сучасні методи маркетингу та реалізації товарів.

8. Високоякісний доступ до інформації. Якість інформації визначає обґрунтованість рішень, що застосовується і ефективні функціонування виробництва. Інформація, що необхідна для прийняття ефективних рішень, повинна бути сучасною, доступною, коректною, актуальною. Вона виступає немовби в ролі адреналіну, що підвищує обмін речовин в організаціях компаній і кластерів, пробуджує їх від сплячки і налаштовує на активну конкурентну боротьбу на ринку. В межах кластерів, в структурах, що приймають в них участь, нагромаджується великий об'єм технологій, широких знань по ринках, маркетингу, а також інших спеціалізованих видів інформації. Вільний обмін інформацією і швидке розповсюдження новаторств по зв'язках кластерів веде до освоєння нових шляхів досягнення успіхів в конкурентній боротьбі і породжують унікальні можливості, які немислимі для окремо підприємницьких компаній.

Для сільського господарства України загалом та Чернівецької області зокрема кластеризація може стати одним із ефективних механізмів формування нового типу економічних відносин для підвищення конкурентоспроможності аграрної

економіки та її соціальної спрямованості. В аграрних кластерах можуть бути об'єднані сільськогосподарські виробники, підприємства переробки с/г продукції та інші виробничі, комерційні структури (серед яких постачальники, дистриб'ютори тощо), а також науково-дослідні установи, консультаційні центри та рекламні агенції. В компонентній структурі аграрних кластерів основним є ядро (лідер, який ініціює процес формування кластеру) та інфраструктурні (внутрішні, зовнішні) блоки, що формують визначальне в кластері – формальні та неформальні прямі зв'язки. Формування аграрних кластерів можливе: 1) в галузевому аспекті (за принципом спеціалізації); 2) у напрямі геопросторової концентрації (за принципом географічної близькості); 3) у комбінованому напрямі (кооперуванні для забезпечення спільного випуску готової продукції територіально близько розташованими суб'єктами).

П.Т. Саблук та М.Ф. Кропивко зазначають основні принципи організації кластерних об'єднань аграрного типу, серед яких: 1) спільний для всіх учасників бренд (товар, послуги, марка тощо); 2) наявність лідера – підприємства, що визначає довготривалу господарську та інноваційну стратегію всіх учасників кластера; 3) добровільність та відкритість членства в кластері самостійних підприємств; 4) спільна дистрибутивна мережа виведення товару на ринки; 5) кооперація і довіра, що базується на паритетному обміні між учасниками продуктового ланцюга; 6) вищі стандарти якості виробленої продукції; 7) наявність третейського суду (в середині кластеру); 8) тісна взаємодія кластерного об'єднання з органами влади та місцевого самоврядування на засадах приватно-державного партнерства [6].

В межах аграрних кластерів, з метою усунення проблем технічного оснащення, можлива організація машинно-прокатних станцій, створення товариств по спільному використанню техніки (індивідуальної та спільної власності), наданні послуг у виконанні польових робіт тощо. Значна маса сільськогосподарської продукції виробляється в чисельних дрібнотоварних особистих селянських та фермерських господарств (перш за все картопля, овочі, фрукти тощо), які самостійно не в змозі формувати достатньо великі партії продукції для продажу. Цим користуються посередники, які фактично

необґрунтовано занижують закупівельні та спекулятивно піднімають споживчі ціни. Очевидною є зацікавленість фермерських господарств в об'єднанні (в т. ч. в кластери), що дасть змогу на основі спільної заготівельної та торговельної діяльності досягти вищого рівня розвитку. Фермер, безсумнівно, виступає як підприємець – менеджер, як безпосередній працівник. Окрім цього він повинен володіти знаннями та навичками бухгалтера, маркетолога, техника, агронома, селекціонера, правника тощо. Враховуючи, що лише частина фермерів України здобули певний освітньо-кваліфікаційний рівень за одним напрямом підготовки, то очевидною є потреба одержання різного роду консультацій. Це можна забезпечити шляхом взаємного обміну досвідом серед учасників кластеру чи формуванням дорадчої групи. Створення раціональних по землекористуванню фермерських господарств є важливою передумовою до створення товарного конкурентоспроможного господарства. Територіальна близькість фермерських господарств в межах одного кластерного формування може сприяти зменшенню собівартості виробленої продукції (наприклад, шляхом спільного обробітку сільськогосподарських угідь). Певною мірою розвиток фермерських господарств гальмується тією обставиною, що фермери не володіють методикою складання бізнес-плану, не аналізують необхідної інформації про внутрішні і зовнішні ринки агропромислової продукції на короткострокову та середньострокову перспективи. Кластер може найняти відповідного консультанта, в тому числі із державних управлінських структур. Організації, зацікавлені посприяти компаніям, що входять до кластеру, залучаючи до них спеціалістів, водночас демонструють регіональну активність [2].

В процесі кластеризації фермерам необхідно домогтися максимально оптимальної кластерної геопросторової організації, тобто сформуванню на території замкнутий продуктивний ланцюг за П. Саблуком та М. Кропивком – “виробництво, зберігання, переробка та реалізація сільськогосподарської продукції й підвищення прибутковості” [6].

В Чернівецькій області на різних стадіях формування існують такі кластери: Громадська регіональна організація “Перший аграрний кластер” та «Подільсько-Буковинський туристичний кластер» та інші [2,3].

Вони є монофункціональними. Тобто в основі функціонування є використання того чи іншого ресурсу підприємствами відповідної спеціалізації. Але, як свідчить світова практика, успішні кластери розширюють свою діяльність і переростають у поліфункціональні кластери.

Кластерні дослідження показали, що в Чернівецькій області доцільно першочергово спрямувати ініціативи та зусилля на формування таких кластерів як *садівничий* та *туристично-рекреаційний*.

1. Садівничий кластер. Основною метою садівничого кластеру є: створення взаємодії між підприємствами-виробниками, інспекторами з сертифікації, перевізниками та споживачами продукції. Діяльність кластеру має бути спрямована на підвищення інноваційного рівня сільськогосподарської діяльності; поліпшення інвестиційного клімату для галузей, що входять до кластеру; розробку механізму підтримки інноваційної діяльності підприємств органами місцевого самоврядування; створення системи підготовки спеціалізованих кадрів; насичення українського ринку фруктів екологічно чистою продукцією.

Підставами для формування цього кластеру є: сприятливий клімат; наявність значної кількості виробників садівничої продукції (фермери та індивідуальні господарства населення); достатня кількість споживача; наявність потужностей зберігання продукції; державна підтримка галузі; необхідність сприяння росту зайнятості населення у сільській місцевості та перспективи створення підприємств переробки садівничої продукції.

Оскільки, площа плодівих насаджень у Чернівецькій області станом на 2010 рік становить 11,9 тис. га, серед них найбільше садами засаджені Хотинський, Сокирянський та Кельменецький райони, тому найдоцільніше формування садівничого кластеру на терені цих районів.

2. Рекреаційно-туристичний кластер. Основною метою створення рекреаційно-туристичного кластеру є: посилення конкурентоспроможності рекреаційно-туристичної сфери регіону та диверсифікація рекреаційних та туристичних послуг; підвищення ефективності управління туристичною і рекреаційною сферою; збільшення впливу на економіку регіону та зміцнення регіонального економічного потенціалу; задоволення соціальних

потреб населення не тільки регіону, а й всієї країни у послугах лікування, профілактики, реабілітації, оздоровлення, відпочинку тощо. Через призму усвідомлення пріоритетності розвитку сфери туризму як галузі, яка стимулює малий і середній бізнес, кластер забезпечить створення додаткових робочих місць, стимулюватиме додаткові надходження до бюджетів та сприятиме популяризації регіону; збереженню та реставрації пам'яток природи та історико-культурної спадщини.

Підставами для формування вказаного кластеру є належність території до європейського культурно-історичного простору; наявність унікальних туристичних ресурсів не великій території; вигідне географічне положення; наявність міжнародного аеропорту, залізничного сполучення, міжнародних автомобільних шляхів; сприятливий клімат та унікальний рельєф території (рівнини, передгір'я та гори); строкатий етнічний склад населення; збережені народні звичаї, традиції та ремесла; сприятливе підприємницьке середовище; науковий потенціал; зростаюча кількість невеликих приватних готелів та баз відпочинку в сільській місцевості тощо.

Все це є передумовою розвитку десятків видів туризму та рекреації, тому є доцільним

формування туристично-рекреаційного кластеру (-ів) найперше на території Хотинського, Путильського, Вижицького, Сокирянського, Сторожинецького районів та міст Чернівці і Новодністровськ. Для всієї економіки регіону рекреаційно-туристичний кластер виконуватиме роль локальних точок росту внутрішнього ринку, що може привести до створення нових кластерів, а це значно посилить міжнародну конкурентоспроможність.

Як бачимо, Чернівецька область із своїми природними умовами та природно-ресурсним потенціалом, а також соціально — економічними активами є сприятливою для процесів кластеризації. Попри проблеми й труднощі, присутні під час створення та функціонування кластерів на терені Чернівецької області процес кластеризації залишається досить динамічним, дає надію на успіх. Це забезпечить зростання обсягів виробництва, створення стійких конкурентних переваг, впровадження інновацій, розширення ринків збуту продукції, а також дасть змогу підвищити рівень регіональних підприємств і зробити місцеву продукцію затребуваною і конкурентоздатною, не тільки на місцевих ринках, але і на ринках міжнародного значення.

Список використаної літератури:

1. Войнаренко М.П. Концепція кластерів – шлях до відродження виробництва на регіональному рівні // Економіст . – 2000.-№1.- С. 29 – 33 .
2. Заячук М. Д. Аграрні кластери – перспектива геопросторової організації фермерства в регіонах України / М. Д. Заячук // Україна: географія цілей та можливостей. Зб. наук. Праць. – Н.: ФОП «Лисенко М. М.»; 2012. – Т. П. – С. 71 - 74 .
3. Заячук М., Заячук О., Пулинець В. До питання формування Буковинсько-Подільського туристичного кластеру / М. Заячук та ін.// Географія туризм: національний та міжнародний досвід / Матеріали VI міжнародної наукової конференції. – Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2012. – С. 148-150.
4. Концепція створення кластерів в Україні. [Електронний ресурс] // Режим доступу:content&task=view&id=499&Itemid=33
5. Миграян А. А. «Теоретические аспекты формирования конкурентоспособных кластеров». — [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.krsu.edu.kg/vestnik/2002/v3/a15.html>. 1; 3, с. 250.
6. Саблук П.Т., Кропивко М.Ф. Кластеризація як механізм підвищення конкурентоспроможності та соціальної спрямованості аграрної економіки // Економіка АПК. - 2010. - №1. - С.3-12.
7. Петрушенко М. Кластери розпочинають та перемагають. “Урядовий кур’єр” від 21 листопада 2001 р., с. 3.
8. Посібник з кластерного розвитку. Україна: Послуги з підтримки МСП в пріоритетних регіонах. EuropeAid/121495/C/SV/UA. [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://economy-mk.gov.ua/download/books/ClusterHandbookUkr.pdf>.
9. Проскура Д.В. Теоретические аспекты формирования региональной кластерной политики // Проблемы современной экономики. – 2008.- №4(28). – Режим доступа:<http://www.m-econom.ru/numbers>.
10. Паламарчук О.М. Кластери та суспільно-територіальні системи (концептуальне співставлення) /О.М. Паламарчук// Україна: географічні проблеми сталого розвитку. Зб. наук. праць. В 4-х т. – К : ВГЛ Обрії, 2004. – Т.2 – С 136-137.
11. Смаль В.В. Географічна економіка чи “нова економічна географія” Пола Крут мана : Рецепт основних ідей // Український географічний журнал. – 2009. - №4 – с.18-25.
12. Соколенко С.И. Производственные системы глобализации: Сети. Альянсы. Производства. Кластеры: Укр. Контекст. – К.: Логос, 2002 – 645с.
13. Стеченко Д.М. Кластеризація підприємств в умовах формування конкурентного середовища /Д,М, Стеченко// Теоретичні та прикладні питання економіки. – 2003. – Вип. 2. – С 135-141.
14. “Clusters in Transition Economies”, Progress Report, OESD, 2002.
15. Porter M.E. Competitive advantages of nations. – N.Y.:Free Press, 1990.

Володимир БОЙКО,

*директор Чернігівського центру перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ і організацій,
кандидат історичних наук*

Реформування державної служби України й очікувані зміни у сфері освіти: небезпеки та ризики для закладів післядипломної освіти

Реформування державної служби передбачає зміни в діючій системі підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування. Серед інших зазначений напрям відрізняється тим, що тут застосовується не лише профільні для всієї системи нормативно-правові акти, але й освітянські, а також низка інших положень законодавства, без врахування яких оновлення системи неможливе. З огляду на складність взаємозв'язків, що виникли у попередній період, та наявність низки дискусійних питань необхідно детально проаналізувати ті небезпеки та ризики, що пов'язані з реалізацією положень нового законодавства про державну службу, а також розробкою законів «Про службу в органах місцевого самоврядування», «Про вищу освіту», Положення про післядипломну освіту. Основними є два аспекти: ймовірний вплив реформи на кадрове забезпечення навчання слухачів та організаційно-правовий статус діючих закладів післядипломної освіти державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування.

Нинішні заклади післядипломної освіти державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування (крім структурних підрозділів НАДУ) є комунальними за формою власності, деякі (на нашу думку, помилково) зареєстровані як державні, але все одно як заклади. Чому і як

таке сталося нами неодноразово висвітлювалося. Зараз лише відзначимо: наявність в їхньому штатному розписі державних службовців досі було обумовлено дією постанови Кабінету Міністрів України від 27 січня 1997 р. № 55 «Про оплату праці працівників центрів перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ і організацій» та розпорядження уряду від 29 квітня 1996 р. № 321 (розпорядженням посади директора та його заступника і двох начальників відділів віднесені до посад державної служби).

Згаданий документ ухвалений на виконання Указу Президента України від 5 квітня 1996 р. № 247 «Про доповнення ст. 6 Указу Президента України від 30 травня 1995 р. № 398», що передбачив входження центрів до системи місцевих органів державної виконавчої влади. Але, цілком ймовірно, що з нового року зазначені нормативно-правові акти або втратять чинність, або їх доведеться переглядати, адже з часу їхнього ухвалення законодавство змінилося, суттєво вплинувши на організаційно-правовий статус центрів.

В такому разі першими втратять статус державних службовців не посадовці, що нині виконують функції з обслуговування, а працівники центрів перепідготовки та підвищення кваліфікації

кадрів. Якщо не буде ухвалено інших рішень (наприклад, діючи державні службовці зберігають свій статус на час роботи на нинішніх посадах, а наступники його вже не матимуть), то директори центрів після запровадження нового Закону України «Про державну службу» проходитимуть процедуру затвердження на цій посаді сесіями обласних рад.

Одночасно може постати й інше питання – в чиєму оперативному управлінні надалі перебуватимуть центри. Нині, за фактом, його здійснюють облдержадміністрації. Однак не виключено, що в деяких випадках обласні ради схочуть цю функцію залишити за собою.

Свого часу розглядалась пропозиція перетворення центрів на підрозділи НАДУ при Президентів України. Вочевидь, що за нинішніх обставин таке рішення дозволило б межах чинного законодавства вирішити позитивно питання щодо державної служби в центрах та впорядкування їхнього організаційно-правового статусу. Виникла б доволі жорстко централізована модель. Крім того, доведеться з'ясувати відносини власності, що завжди проходить болюче й супроводжується неминучими втратами, аж до фактичного знищення існуючих структур та створення на їхніх руїнах нових. Виникатимуть й інші, меншого обсягу проблеми, пов'язані з поточним керівництвом такого роду закладами.

Наступні варіанти подолання проблеми передбачають внесення змін до законів. Насамперед, можна розглянути можливість розширення переліку виключень, наведених у ст. 2 Закону України «Про державну службу» за рахунок місцевих закладів післядипломної освіти. Однак такий крок, скоріш за все, виявиться неприйнятним через, фактично, комунальну форму власності центрів.

Деякі з можливих варіантів упорядкування мережі, що так чи інакше обговорювалися. Отже, центри можуть:

- бути ліквідованими, а їхні функції передані новоствореним Інститутам державного управління та місцевого самоврядування (робоча назва) у складі вищих навчальних закладів, де є спеціальності на пряму підготовки «Державне управління»;
- зберегти статус окремих навчальних закладів

післядипломної освіти;

- набути організаційно-правового статусу установи та вийти з сфери дії законодавства про освіту. Існує й безліч перехідних варіантів.

Перший з наведених вважаємо абсолютно неприйнятним, адже він означає знищення діючої системи. При цьому неминуче постануть питання власності, джерела фінансування, кадрові. Таке рішення не передбачає існування конкурентного середовища. Крім того, виникне небезпека посилення академічності в навчальному процесі.

Автор належить до прихильників збереження за центрами статусу закладів післядипломної освіти. Виведення діяльності центрів за межі освітянського законодавства шляхом їх реорганізації в установи (третій варіант), в принципі, мало б призвести до більшої гнучкості в організації підвищення рівня професійної компетентності державних службовців.

На жаль, поки що нема однозначної відповіді на питання як надалі розвиватиметься система. Ст. 30 Закону України «Про державну службу» спирається на одне з ключових нововведень – рівень професійної компетентності, тобто характеристику особи, що визначається її освітньо-кваліфікаційним рівнем, досвідом роботи та рівнем володіння спеціальними знаннями, уміннями та навичками. Відповідно до такого підходу законодавець визначив, що підвищення рівня професійної компетентності державного службовця проводиться «...у формі професійних програм, спеціальних курсів, тематичних семінарів, тренінгів, стажування, в інших формах у порядку, визначеному спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади з питань державної служби, та шляхом навчання, у тому числі підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації у відповідних вищих навчальних закладах згідно із законодавством».

Тобто законодавець відрізняє власне навчання державних службовців (чого не було досі) та ширшу категорію «заходи з питань підвищення професійної компетентності державних службовців», що, вочевидь, включає навчання, а також інші можливі форми та види, наведені в переліку статті. Головна відмінність – застосовується чи не застосовується освітянське

законодавство до тих чи інших випадків підвищення рівня професійної компетентності. Спосіб у який розв'язуватиметься це питання значною мірою вплине на майбутнє діючої системи навчання державних службовців, насамперед в частині, що нині стосується підвищення кваліфікації.

Діюча мережа закладів підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування безумовно вимагає модернізації та усунення протиріч що накопичилися. В результаті, на нашу думку:

- засновниками центрів мають залишитися виключно обласні (міські – у Києві та Севастополі) ради, відповідно вони зберігають статус комунальних закладів, що забезпечить сталість фінансово-майнової бази;
- органами управління центри мають залишитися виключно обласні (міські – для Києва та Севастополя) державні адміністрації, що забезпечить цілісність та керованість системи;
- контроль та координацію роботи центрів, визначення пріоритетів їх діяльності, у тому числі – щодо обсягів, змісту та термінів навчання, здійснюватиме спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади з питань державної служби;
- методичний та інформаційний супровід роботи центрів здійснюватиме НАДУ при Президентові України;
- центри збережуть статус закладів післядипломної освіти, що надають освітні послуги на рівні вимог до підвищення кваліфікації відповідно до визначених державою та іншими замовниками пріоритетів;
- ліцензування центрів у Міністерстві освіти і науки, молоді та спорту України має здійснюватися відповідно до процедури ліцензування підвищення кваліфікації як освітньої послуги, але його чинність поширюватиметься виключно на навчання за професійними програмами (для цього має бути розроблена спеціальна процедура); курсова підготовка (тренінги, семінари, стажування) здійснюватиметься на інших засадах;

Реформування діючої системи має запроваджуватись поетапно, відповідно до змін які вноситимуться до законодавства України в контексті майбутньої адміністративно-територіальної

реформи, до того ж реформування не лише державної служби, а й служби в органах місцевого самоврядування.

Для реалізації зазначеного необхідно зробити низку кроків.

1. Внести редакційні правки до ст. 30 («Підвищення рівня професійної компетентності державного службовця») Закону України «Про державну службу»:

2. Опрацювати питання щодо можливості й доцільності внесення змін та доповнень до проекту Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування» (ст. 2 «Сфера дії закону») стосовно віднесення зазначених закладів до таких, де керівні посади обіймають службовці органів місцевого самоврядування (за аналогією з ст. 2 Закону України «Про державну службу»).

3. Підготувати проект нового Положення про діючі центри перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ і організацій (як робочий варіант інша назва – «Інститут післядипломної освіти державного управління та місцевого самоврядування»), з врахуванням проекту іншого нормативно-правового акту – Положення про післядипломну освіту.

4. Включити до проекту нового Закону України «Про вищу освіту» термін «центри» як синонім формулювання «інститути післядипломної освіти».

5. У зв'язку з підготовкою нового Закону України «Про вищу освіту» розглянути нову редакцію ст. 48 Закону України «Про освіту» в такі редакції:

- «Стаття 48. Заклади післядипломної освіти
1. До закладів післядипломної освіти належать:
    - 1.1. у сфері вищої освіти: академії, інститути (центри) післядипломної освіти; підрозділи вищих навчальних закладів (філіали, факультети, відділення та інші);
    - 1.2. у сфері професійно-технічної освіти: професійно-технічні навчальні заклади; науково-методичні центри професійно-технічної освіти; відповідні підрозділи в організаціях та на підприємствах.

2. Заклади післядипломної освіти можуть працювати заочною, вечірньою, заочною

(дистанційною) формами навчання, можуть мати філіали і вести наукову, науково-технічну та інноваційну діяльність».

Модернізована таким чином система навчання зможе, максимально зберігши інституційну пам'ять, здобути ресурси (людські та матеріальні) та наявну гнучкість, стати інструментом за-

провадження нового законодавства України стосовно державної служби, служби в органах місцевого самоврядування, адміністративної та адміністративно-територіальної реформ.

Підсумки роботи Чернівецького регіонального центру перепідготовки та підвищення кваліфікації за I квартал 2013 року

Відповідно до погодженого Нацдержслужбою України, Чернівецькою облдержадміністрацією та Чернівецькою обласною радою Плану-графіку підвищення кваліфікації на 2013 рік в Центрі за I квартал 2013 року за всіма видами навчання пройшли підвищення кваліфікації 242 особи. З них 120 державних службовців місцевих державних адміністрацій та 122 посадові особи органів місцевого самоврядування.

Підвищення кваліфікації за професійними програмами спрямовується на вдосконалення правової, фінансово-економічної, соціально-гуманітарної, управлінської та іншої підготовки державних службовців, посадових осіб, депутатів, працівників підприємств, установ та організацій. У I кварталі 2013 року за Професійними програмами підвищили кваліфікацію 17 державних службовців облдержадміністрації і райдержадміністрацій та 25 секретарів сільських рад.

За програмами постійно діючих семінарів провчилася 21 особа, з них 19 державних службовців та 2 посадові особи органів місцевого самоврядування.

Центр взяв участь у реалізації Державної цільової програми підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації фахівців у сфері європейської та євроатлантичної інтеграції України на 2008–2011 роки, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 05.08.08 № 974. А саме, проведено навчання за програмою постійно діючого семінару «Англійська мова. Розмовний курс.», який прослухало 9 працівників структурних підрозділів облдержадміністрації та

органів місцевого самоврядування.

Значну увагу приділено навчанню за програмами тренінгів. За програмами тренінгів провчилася 57 осіб, з них 18 державних службовців та 39 посадових осіб місцевого самоврядування. На виконання Стратегії державної кадрової політики на 2012 – 2020 роки та Плану заходів на період до 2014 року щодо реалізації Концепції реформування системи підвищення кваліфікації державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад розроблено та проведено тренінги «Мистецтво ведення переговорів» та «Лідерство у державному управлінні».

За програмами короткотермінових семінарів провчилася 122 особи, з них 66 державних службовців та 56 посадових осіб органів місцевого самоврядування.

На виконання Розпорядження Кабінету Міністрів України від 13 грудня 2010р. №2250-р «Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні» Центр провів навчання за програмою короткотермінового семінару «Електронне урядування в системі державної служби» для 20 державних службовців облдержадміністрації та райдержадміністрацій і посадових осіб органів місцевого самоврядування.

На виконання розпорядження Кабінету Міністрів України від 08.09.10 № 1794-р «Про затвердження плану заходів на 2012 рік щодо реалізації Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2015 року» проведено короткотерміновий семінар «Соціальна політика в Україні» для 24 соціальних працівників області.

Микола ЯРМИСТИЙ,

директор Чернівецького центру перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців

Кваліфікаційні вимоги до виборних посад органів місцевого самоврядування

Особливість роботи посадових осіб органів місцевого самоврядування визначається тісною співпрацею з територіальною громадою щодо вирішення локальних соціально-побутових проблем. Робота посадових осіб повинна бути соціально продуктивною і відповідати очікуванням громадян. В першу чергу це стосується виборних посад на рівні сільських, селищних, міських голів. Ефективний керівник в системі місцевого самоврядування повинен володіти певними знаннями, уміннями і навичками необхідних для виконання службових обов'язків на високому професійному рівні. Разом з тим, переважна більшість керівників не має систематичних теоретико-діяльнісних уявлень, не володіє мовою теорії діяльності як системою засобів професійної активності керівників [3].

Відповідно до нормативно-правових актів до посадових осіб визначаються певні кваліфікаційні вимоги. Зокрема посадова особа повинна знати законодавство України та підзаконні нормативно-правові акти з питань організації та діяльності органів місцевого самоврядування; організацію праці та основи управління персоналом і кадрової роботи; засади зовнішньоекономічної політики України; форми та методи роботи із засобами масової інформації; ведення діловодства; основи психології, економіки, фінансів; правила внутрішнього трудового розпорядку; правила ділового етикету; правила охорони праці та протипожежної безпеки; основні програми роботи на комп'ютері; державну мову [4].

Відповідно до Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» сільський,

селищний, міський голова забезпечує додержання Конституції та законів України, виконання актів Президента України та відповідних органів виконавчої влади; організує роботу відповідної ради та її виконавчого комітету; здійснює керівництво апаратом ради та її виконавчого комітету; призначає на посади та звільняє з посад керівників відділів, управлінь та інших виконавчих органів ради; веде особистий прийом громадян; представляє територіальну громаду, раду та її виконавчий комітет у відносинах з державними органами, іншими органами місцевого самоврядування, об'єднаннями громадян, підприємствами, установами та організаціями незалежно від форм власності [2]. Крім того, сільські, селищні, міські голови очолюють відповідні ради на яких покладається широке коло повноважень у сфері соціально-економічного розвитку; в галузі бюджету, фінансів і цін; повноваження щодо управління комунальною власністю; в галузі житлово-комунального господарства, побутового, торговельного обслуговування, громадського харчування, транспорту і зв'язку; у сфері освіти, охорони здоров'я, культури, фізкультури і спорту; у сфері регулювання земельних відносин та охорони навколишнього природного середовища тощо.

Таким чином, посадова особа, яка займає виборну посаду, повинна бути високоосвіченою людиною, мати загальноосвітні знання, на високому професійному рівні виконувати свої функціональні обов'язки та бути ефективним менеджером. Посадові особи, які очолюють відповідні ради, повинні відповідати професійно-кваліфікаційним вимогам на загальноосвітньому

рівні, на рівні адміністративної діяльності та на публічно-комунікативному рівні.

Однією з умов ефективної діяльності керівників органів місцевого самоврядування є підвищення їх загальноосвітнього рівня, володіння певними знаннями в рамках професійної діяльності. Зокрема керівник відповідної ради повинен знати основи місцевого самоврядування в Україні та служби в органах місцевого самоврядування, теорію та історію державного управління і державної служби, територіальна організація влади, питання пов'язані з соціально-економічними та політичними процесами в державі та регіоні, європейської інтеграції. Загальноосвітній рівень визначає інтелектуальний потенціал керівника та його спроможність щодо обізнаності та вироблення власної точки зору на загальні процеси суспільного розвитку.

Поряд з підвищенням загальноосвітнього рівня важливим є фахова компетенція посадовців на рівні адміністративної діяльності. Значну частину робочого часу керівники органів місцевого самоврядування виконують адміністративні функції. Під адміністративними функціями необхідно розуміти виконання службових завдань пов'язаних з організацією роботи органу місцевого самоврядування, нормативно-правовою регламентацією управлінської діяльності та службових відносин. До адміністративних функцій можна віднести:

- нормативне регулювання службових відносин та організація владно-розпорядчих дій в тому числі - нормотворча діяльність та організація правового забезпечення діяльності органів влади;
- організація роботи органу влади та його структурних підрозділів, включаючи такі питання, як планування роботи, управління персоналом, вступ та проходження служби, організація роботи з документами та контролю за їх виконанням, організація роботи зі зверненням громадян, інформаційно-аналітична робота, організація та проведення заходів, тощо;
- матеріально-технічне і господарсько-побутове забезпечення.

Вибірні посади органів місцевого самоврядування це публічні посади, які передбачають участь та організацію проведення комунікативних заходів - підготовки та проведення нарад, засідань, колегій, сесій; взаємовідносини органів влади з іншими органами державної влади та органами місцевого самоврядування, зустрічі з представни-

ками громадськості та ЗМІ.

Професійно-кваліфікаційні вимоги на рівні адміністративної діяльності та на публічно-комунікативному рівні вимагають від посадових осіб додатково володіти такими знаннями, уміннями та навичками, як нормативно-правове забезпечення роботи органів влади, мовна підготовка в тому числі і знання іноземної мови, психологія ділового спілкування, етика поведінки службовця, мистецтво публічного виступу, методологія аналізу службової інформації. Спілкування в межах службових обов'язків потребує умінь і знань певних норм ділового етикету. В очах населення муніципальний службовець є представником територіальної громади, тому етичність його посадової поведінки для пересічних громадян має суттєве значення. У масовій свідомості доволі часто саме етичні, а не професійні чи ділові якості представників органів влади більш за все визначають систему оцінок ефективності роботи органу влади. Тому важливою проблемою є формування службової етики шляхом розробки цілісної концепції особистісних вимірів професійної етики, яка спрямована на формування ціннісно-нормативної системи і дасть змогу більш результативно розв'язувати суспільні проблеми, зміцнити довіру до державної влади, сприяти гуманізації управлінських процесів, утвердженню відносин соціального партнерства та демократизації суспільства [1].

Формування управлінської спроможності посадових осіб обраних народом потребує розробки та впровадження певних навчальних програм відповідно до визначених кваліфікаційних вимог. Тематика програм має бути практично орієнтована і безпосередньо пов'язана з підвищенням загальноосвітнього рівня посадовця, з виконанням його адміністративних функцій та тем комунікативного спрямування. Перехід до нових навчальних програм підвищення кваліфікаційного рівня керівників місцевого самоврядування виборних посад забезпечить їх професійну здатність виконувати соціально значимі завдання територіальної громади.